

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 «Економіка»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Офшорний бізнес у сфері міжнародних економічних відносин»

здобувача Колядюк Іванни Романівни

**Науковий керівник: доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
Столярчук Ярослава Михайлівна**

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

Київ 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет Міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА **«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»**
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ **05 Соціальні та поведінкові науки**
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ **051 «Економіка»**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-
професійної програми «Міжнародна
економіка»

(підпис) Ярослава СТОЛЯРЧУК
«__» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

(підпис) Ярослава СТОЛЯРЧУК
«__» _____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Колядюк Іванні Романівні

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Офшорний бізнес у сфері міжнародних економічних відносин»

Темі затверджено наказом ректора Університету від «7» грудня 2022 р. №536

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи дослідження офшоризації бізнес-діяльності
Розділ 2	Аналітична оцінка ефективності офшорного бізнесу у міжнародних економічних відносинах

Об'єкт дослідження:	закони, закономірності та тенденції міжнародної бізнес-діяльності у глобальному економічному середовищі.
Предмет дослідження:	умови, чинники та механізми функціонування офшорного бізнесу у сфері міжнародних економічних відносин.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	розкриття теоретичних основ дослідження офшоризації бізнес-діяльності та здійснення комплексної аналітичної оцінки ефективності офшорного бізнесу у міжнародних економічних відносинах.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1

– охарактеризувати теорії офшорного бізнесу та їх еволюцію;

– розкрити економічну суть та цільову мотивацію офшорних операцій у міжнародних економічних відносинах;

– визначити глобальні фактори розвитку офшорних бізнес-операцій.

У розділі 2

– проаналізувати ключові особливості офшорних стратегій і бізнес-моделей багатонаціональних корпорацій;

– дослідити місце офшорних банків у системі міжнародних економічних відносин;

– визначити національні і наднаціональні механізми деофшоризації бізнес-діяльності.

**Завдання підготував
науковий керівник**

Я. М. Столярчук

(підпис)

«___» _____ 2023 р.

Завдання одержав здобувач

(підпис)

«__» _____ 2023 р.

І. Р. Колядюк

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 67 сторінок, 7 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел з 70 найменувань, додатки.

«Офшорний бізнес у сфері міжнародних економічних відносин»

Об'єктом дослідження є закони, закономірності та тенденції міжнародної бізнес-діяльності у глобальному економічному середовищі.

Предметом дослідження є умови, чинники та механізми функціонування офшорного бізнесу у сфері міжнародних економічних відносин.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – розкриття теоретичних основ дослідження офшоризації бізнес-діяльності та здійснення комплексної аналітичної оцінки ефективності офшорного бізнесу у міжнародних економічних відносинах.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- охарактеризувати теорії офшорного бізнесу та їх еволюцію;
- розкрити економічну суть та цільову мотивацію офшорних операцій у міжнародних економічних відносинах;
- визначити глобальні фактори розвитку офшорних бізнес-операцій;
- проаналізувати ключові особливості офшорних стратегій і бізнес-моделей багатонаціональних корпорацій;
- дослідити місце офшорних банків у системі міжнародних економічних відносин;
- визначити національні і наднаціональні механізми деофшоризації бізнес-діяльності.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що в науково-дослідній сфері ці результати можуть бути основою для подальшого розв'язання проблемних аспектів деофшоризації бізнесу, як в Україні, так і за кордоном.

Висновки, пропозиції та рекомендації, викладені в роботі, можуть бути використані для удосконалення економіко-правового середовища міжнародного бізнесу.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: офшорний бізнес, глобалізація, офшорні операції, офшорна зона, офшорний банк, деофшоризація

Відгук
на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувачки факультету міжнародної
економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
Колядюк Івanni Романівни на тему:
«Офшорний бізнес у сфері міжнародних економічних відносин»

1. Актуальність теми: обумовлена значним розширенням використання у міжнародній економічній діяльності корпоративних стратегій бізнес-офшорингу, що є запорукою здобуття багатонаціональними фірмами вагомих конкурентних переваг на глобальних ринках від маніпулювання трансфертними цінами, «розмивання» національних податкових баз держав базування їх материнських компаній та зниження рівня власних податкових зобов'язань. Виходячи з цього, актуального значення на сьогодні набуває питання щодо усунення у міжнародних економічних відносинах несумлінної податкової практики з метою забезпечення національної економічної безпеки держав.

2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: у роботі авторкою розкрито теоретичний арсенал дослідження процесів бізнес-офшорингу та його еволюцію, визначено його економічний зміст та цільову мотивацію, а також характеризувано вплив глобальних чинників на офшорні бізнес-операції.

3. Наявність самостійних розробок автора: авторкою комплексно проаналізовано головні конкурентні переваги від реалізації багатонаціональними корпораціями офшорних стратегій і бізнес-моделей, визначено диспозицію офшорних банків на глобальному ринку банківських послуг, а також охарактеризовано національні і наднаціональні механізми деофшоризації бізнес-діяльності.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: висновки і практичні рекомендації роботи можуть слугувати методологічною базою для розробки ефективних інструментів деофшоризації фінансово-господарської

діяльності багатонаціональних корпорацій.

5. Наявність недоліків: кваліфікаційна бакалаврська робота не позбавлена такого недоліку як недостатня увага авторки до питання щодо подальшого поглиблення співробітництва держав з питань імплементації плану протидії несумлінним податковим практикам.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота виконана на високому теоретико-методологічному рівні, відповідає усім нормативним вимогам, що висувуються до кваліфікаційних бакалаврських робіт, та допускається до захисту перед екзаменаційною комісією з попередньою оцінкою 46 балів.

Науковий керівник: завідувач кафедри міжнародної економіки, д.е.н., професор

Столярчук Я. М.

04 червня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОФШОРИЗАЦІЇ БІЗНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1. Теорії офшорного бізнесу та їх еволюція.....	6
1.2. Економічна сутність та цільова мотивація офшорних операцій у міжнародних економічних відносинах	16
1.3. Глобальні фактори розвитку офшорних бізнес-операцій.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОФШОРНОГО БІЗНЕСУ У МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	34
2.1. Ключові особливості офшорних стратегій і бізнес-моделей багатонаціональних корпорацій.....	34
2.2. Офшорні банки у глобальній структурі офшорних бізнес-операцій.....	43
2.3. Національні і наднаціональні механізми деофшоризації бізнес-діяльності.....	52
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розширення міжнародних фінансових ринків призвело до збільшення рухливості капіталу, створення сприятливих умов для перерозподілу фінансових потоків та підприємницьких ресурсів не лише між окремими країнами, а й між групами країн. На сьогоднішній день, міжнародна міграція капіталу відображає процеси інтернаціоналізації та глобалізації світової економіки. "Офшоризація" є однією з проявів цього процесу, і вона стрімко зростає, що посилює суперечливий вплив офшорних практик на стан світових фінансових ринків, міжнародні економічні відносини та економічний розвиток країн, а також на їхню економічну безпеку. Офшорний бізнес активно проникає в нові сфери економічної діяльності та на нові ринки. Крім того, методи, форми й структура ведення офшорного бізнесу стали більш складними та вдосконалилися

На сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження, що охоплюють всі аспекти використання офшорних механізмів в Україні та за кордоном. Наукові праці зазвичай обмежуються окремими теоретичними аспектами офшорів. Рівень наукового вивчення офшоризації світового господарства є досить низьким, оскільки більшість досліджень застаріла або має обмежений географічний охоплення.

Найбільш глибоку теоретичну розробку питань, пов'язаних з дослідженням процесів економічної глобалізації, розвитку міжнародного бізнесу в глобальних умовах, транснаціоналізації та реорганізації економічної діяльності, реалізації багатонаціональними підприємствами офшорних стратегій та бізнес-моделей, слід відзначити роботи таких відчизняних та зарубіжних науковців як: Лук'яненко Д.Г., Столярчук Я. М., Туролєв Г. О., Поручник Я. М., Богатирьов О. І., Хейфец Б. А., Баула О. В., Сачук А. В., Баймуратова М. О., Воронова Л. К., Кассард М., Косее Д., МакКан Г., Мудрак Н. О. Волкова Ю. А., Ворнавіський Н. В., Карлін М. І., Вергун В. А., Райлі А., Макаренко М. І., Іванова Л. С., Уманців Ю. М., Швед Ю. А., Аміні М. М., Фрідмен М., Епова Н. Р., Валентинова А., Апель А. Л., Гунько В. А., Соколов І. Б., Горбунов А. Р., Ерицяні А. В., Азарян Р. Г. Та багатьох інших.

Незважаючи на широкий обсяг наукових праць, присвячених даній проблематиці, офшорний бізнес в нашій країні залишається недостатньо дослідженим та проаналізованим, що відкриває широкі можливості для зловживань. Тому виникає необхідність у чіткому розумінні системи офшорних механізмів, оскільки їх використання сприяє значному відтоку капіталу та ухиленню від оподаткування. Це, в свою чергу, призводить до серйозних втрат доходів бюджету та інших негативних наслідків для економічного розвитку.

Метою дослідження є розкриття теоретичних основ дослідження офшоризації бізнес-діяльності та здійснення комплексної аналітичної оцінки ефективності офшорного бізнесу у міжнародних економічних відносинах.

Досягнення поставленої мети обумовлює вирішення таких **завдань**:

- охарактеризувати теорії офшорного бізнесу та їх еволюцію;
- розкрити економічну суть та цільову мотивацію офшорних операцій у міжнародних економічних відносинах;
- визначити глобальні фактори розвитку офшорних бізнес-операцій;
- проаналізувати ключові особливості офшорних стратегій і бізнес-моделей багатонаціональних корпорацій;
- дослідити місце офшорних банків у системі міжнародних економічних відносин;
- визначити національні і наднаціональні механізми деофшоризації бізнес-діяльності.

Об'єктом дослідження є закони, закономірності та тенденції міжнародної бізнес-діяльності у глобальному економічному середовищі.

Предметом дослідження умови, чинники та механізми функціонування офшорного бізнесу у сфері міжнародних економічних відносин.

Методи дослідження. Роботу виконано на основі загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, які об'єднані системним підходом, що

дозволило з'ясувати сутність досліджуваних явищ і процесів з урахуванням зв'язків, які між ними виникають. Застосовувалися діалектичний, функціональний, системно-структурний, порівняльно-правовий, моделювальний методи. Не були винятком і такі методи: аналізу і синтезу, дедукції та індукції, які використовувалися під час визначення особливостей фінансово-правового регулювання офшорних механізмів за законодавством різних країн, а також України і при розробці пропозицій щодо його вдосконалення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в науково-дослідній сфері ці результати можуть бути основою для подальшого розв'язання проблемних аспектів деофшоризації бізнесу, як в Україні, так і за кордоном. Висновки, пропозиції та рекомендації, викладені в роботі, можуть бути використані для удосконалення економіко-правового середовища міжнародного бізнесу.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОФШОРИЗАЦІЇ БІЗНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Теорії офшорного бізнесу та їх еволюція

Бізнес-офшоринг під впливом різних факторів, не виключаючи глобалізацію, сьогодні займає чільне місце в системі міжнародного бізнесу. Міжнародна дослідницька організація Tax Justice Network зазначає, що світ щорічно втрачає понад 483 млрд. дол. США [1, с.5] податків транснаціональних корпорацій і заможних осіб, які використовують податкові гавані, щоб недоплачувати податки. Це еквівалентно втраті річної зарплати медсестри в податкову гавань щосекунди. Або інакше кажучи, у 2021 році було достатньо, щоб тричі повністю вакцинувати населення світу від Covid-19. Тому науковий інтерес до проблематики офшорного бізнесу включаючи теоретико-методологічні питання та їх дослідження набувають стрімкого зростання.

Слід зазначити, що теоретична ідентифікація, варіанти використання, види і ступені офшоризації бізнес-діяльності постійно еволюціонують разом зі зміною світового господарства. Тому оцінка цього явища постійно зазнає труднощів, які мають в своєму переліку питання розвитку міжнародного бізнесу, змінами його організації та управління, а також сприяння держав у взаємодії з бізнесом у процесі реалізації суспільного договору. Ключовою рисою сучасної теорії офшорного бізнесу є розвиток на мультипарадигмальній основі. Сюди відносять парадигму міжнародного бізнесу, а також податкову, управлінську та інституційну парадигми [2].

Однією з основних ознак парадигми міжнародного бізнесу є універсальне пояснення причин транснаціоналізації бізнесу (включаючи офшорні операції), прямих іноземних інвестицій та економічного функціонування транснаціональних підприємств в регіональному та глобальному масштабах. Не зважаючи на те, що теорія

міжнародного бізнесу повинна враховувати вплив факторів, характерних для міжнародного економічного середовища (курси валют, умови валютного паритету, податкові та кредитні ставки, валютні та інфляційні ризики, тощо) [3], але ключові принципи ухвалення компаніями рішень щодо екстерналізації своїх господарських операцій є незмінними.

Варто припустити, що теоретичне коріння парадигми міжнародного бізнесу пов'язане з іменами фундаторів класичної теорії міжнародної торгівлі А. Сміта та Д. Рікардо, які вперше аргументували, що в основі багатств націй та народів лежить міжнародний поділ праці між країнами [4]. Згідно з теоріями абсолютних і порівняльних переваг, кожна країна може мати перевагу у створенні певного товару чи послуги, що, по суті, є відображенням її ресурсної спроможності брати участь у міжнародній торгівлі. Тим часом абсолютну перевагу можна визначити як здатність країни виробляти товари та послуги ефективніше, ніж інші країни, виробляючи при цьому таку саму кількість. Іншими словами, теорія абсолютних переваг заклала методологічну базу бізнес-офшорингу як механізму мінімізації витрат. Це підтверджується всіма наступними цивілізаційними етапами розвитку світової економіки, де поступово підвищується значення транскордонних потоків фінансового капіталу, інтернаціоналізації всіх форм економічної діяльності суб'єктів господарювання, перенесення за кордон фінансової діяльності чи окремих виробничих процесів. Таким чином, теорії абсолютних та відносних переваг має фундаментальну подібність до концепції основи офшорингу підприємницької діяльності та причин виникнення іноземного аутсорсингу.

Наступним етапом розвитку джерел і рушійних сил офшоризації бізнес-діяльності викладено в роботах Б.Оліна і Е.Хекшера. Теорія співвідношення факторів виробництва пояснює міждержавні торговельні відносини через перевагу однієї з країн у забезпеченості наявними факторами виробництва. Вчені доводять, що вартість включає не тільки працю, але і інші фактори виробництва- землю та капітал. З погляду

ж офшорингу бізнес-діяльності, дана теорія пояснює мотивацію суб'єктів господарювання до перенесення виробництва своїх товарів та послуг за кордон.

Остаточно теорія міжнародного бізнесу почала формуватися в кінці XX століття, коли більшість країн почали активно використовувати офшорні юрисдикції для залучення іноземного капіталу та розвитку свого економічного потенціалу.

Дослідження зарубіжної діяльності міжнародних компаній, що базуються на ідеях щодо ринкових конкурентних переваг та економічних переваг, отримуваних БНП від посилення внутрішньо-корпоративного координування своїх фінансово-господарських операцій, має глибоке концептуальне осмислення з боку таких вчених, як Р. Алібер, П. Баклі, С. Хаймер, А. Ругман, М. Портер, Д. Стопфорд, А. Чандлер та інші [5; 6; 7]. Ці дослідники заклали міцні теоретичні основи для аналізу зарубіжних операцій міжнародних компаній, пояснюючи зарубіжну продуктивну діяльність компаній через аргументування теорії промислової організації та теорії розміщення [8].

Теорія прямого іноземного інвестування та багатонаціональних підприємств С. Хаймера містить ідеї, які до сьогодні є актуальними. Ученим було аргументовано причини, чому компанії корпоративного сектору переносять свої господарські операції за кордон - стратегічне бажання максимізувати економічний вплив недосконалих параметрів ринкової структури. Це можливо завдяки реалізації неринкових трансакцій [9], а саме дозволяючи транснаціональним корпораціям завойовувати монопольні позиції на ринку, розширювати свій доступ до іноземних факторів виробництва та сегментів ринку, встановлювати високі ціни на свої товари та послуги, а також розширювати власне міжнародне виробництво та використовувати іноземні канали розподілу. Отже, інвестування за кордон допомагає компаніям забезпечувати більшу конкурентоспроможність та збільшувати свої прибутки.

У 1970-х роках продовжується інтеграція концептуальних підходів різних теоретичних шкіл, а також С. Хаймера і Ч. Кіндлбергера та інших науковців.

Відбувається виникнення еклектичної теорія Дж. Даннінга, яка здобула свого остаточного концептуального оформлення у низці наукових праць Дж. Даннінга у 1983-1993 рр., та стала важливим кроком у розвитку теоретичного дискурсу процесів офшоризації бізнесу. Поєднання ученим елементів різних теорій, а особливо моделі монополістичних переваг, дозволило згрупувати переваги власності, переваги місця розміщення та переваги інтерналізації, що дозволяє компаніям краще розуміти, які переваги вони мають при веденні бізнесу в інших країнах. Ключові передумови інтерналізації компаніями власних господарських операцій, які узагальнив Дж. Даннінг, засновані на розбудові так званих «внутрішніх ринків», зменшенні трансакційних витрат на генерування та міжнародне поширення знань і технологій. [10].

З урахуванням швидкої зростаючої мережевої структури міжнародних бізнесів та формування ланцюгів вартості, парадигма міжнародного бізнесу від початку 2000-х років активно розвивається, включаючи теорію фрагментації виробництва М. Портера, Р. Джонса та Г. Кежковські, міжорганізаційну теорію багатонаціональних підприємств С. Гошала та К. Бартлета, концепцію "флагманських мережевих БНП" А. Ругмана, теорію "глобальної фабрики" П. Баклі та інших [9, с. 549-582]. Зокрема, у своїх роботах С. Гошал та К. Бартлет відійшли від домінуючого підходу на початку 1990-х років щодо аналізу внутрішніх трансакцій багатонаціональних підприємств та перейшли до дослідження зовнішнього середовища як визначального фактору формування їх корпоративної структури. При цьому, дочірні компанії БНП розглядаються з точки зору формування власних мереж відносин у кожній країні локалізації, які об'єднуються в організаційні підсистеми відносин всередині загальнокорпоративної мережі дочірніх підприємств [9, с. 551, с. 555].

Майкл Портер у своїх комплексних дослідженнях детермінантів конкурентоспроможності багатонаціональних підприємств зосередив увагу на системності господарських операцій, залучених до процесів виробництва товарів та послуг [11]. Розробки Річарда Джонса та Ганса Кежковського [12] розглядають

фрагментацію процесу створення вартості багатонаціональними підприємствами та її вплив на рівень виробничих витрат компаній. Також, методологічно важливими є дослідження учених в галузі порівняльних переваг фірм у виробництві окремих товарних груп, оцінки вигоди та втрат підприємства від дезінтеграції у виробництві, процесів ціноутворення, а також вивчення впливу фрагментації на рівень реальних заробітних плат у країнах-реципієнтах та характер розподілу доходів [9, с. 587-593].

Комплексний аналіз управлінської парадигми офшорингу процесів у підприємницькій діяльності стверджує, що в першу чергу йдеться про процесно-структурний підхід управління бізнес-процесів як стратегії його ефективної господарської діяльності та досягнення стратегічних та тактичних цілей. Ці підходи включають планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання, які є основою ефективної господарської діяльності та досягнення стратегічних та тактичних цілей.

Важливим є той факт, що саме зародження перших теорій менеджменту стало природною реакцією науки на зростаючі потреби корпорацій максимізувати свої прибутки, скоротити операційні витрати в умовах обмеженої бази ресурсів і раціонально їх використовувати. У цьому контексті важливо згадати про Фредеріка Тейлора, який не лише став фундатором теорії операційного менеджменту, а й вніс значний внесок у наукове обґрунтування підходів до вдосконалення бізнес-процесів та оптимізації виробничих процесів. Тейлор запровадив поняття наукового менеджменту та системи оплати працівників залежно від якості виробленої ними продукції та продуктивності праці. Наслідки досліджень Тейлора відобразилися в його фундаментальній праці "Принципи наукового менеджменту" [13], що була опублікована у 1911 році. У цій книзі він описав свої методи дослідження процесів виробництва, а також методики організації працівників для досягнення максимальної продуктивності. Важливим внеском Тейлора є і математичні підходи до оцінки продуктивності праці, підбору та навчання кадрового корпусу. Теорії Тейлора мали

значний вплив на сучасну управлінську парадигму та до сьогодні залишаються актуальними в контексті оптимізації виробничих процесів.

У своєму теоретичному доробку М.Кук, Х.Форд та У.Шуварт [14] зосередились на дослідженні проблеми масштабування виробництва, його планування та контролю складських запасів, а також на типізації та кастомізації продукції [15] – це наступний розвиток ідей тейлоризму. Заслужують уваги сучасні концепції управління, такі як загальне управління якістю, ощадне виробництво та реінжиніринг бізнес-процесів. Ці концепції пояснюють об'єктивні передумови делегування компаніями частини власних повноважень за кордон. У той час як західні учені мають важливий внесок у розроблення теорії менеджменту, основи міжнародного поділу праці стали основою для розвитку сучасних концепцій управління.

З огляду на зазначені теорії менеджменту, важливо зрозуміти, що вони допомагають компаніям підвищити свою економічну результативність, зокрема, за допомогою оптимізації глобальних бізнес-структур та системи управління бізнес-процесами. Такі методи дозволяють компаніям досягати довгострокових конкурентних переваг на ринку та забезпечувати підтримку стратегічних змін у своїй господарській діяльності. У контексті офшоризації бізнес-діяльності, ці теорії можуть бути корисними для компаній, які прагнуть знизити витрати та збільшити ефективність своєї діяльності, переміщуючи частину виробничих, фінансових та управлінських функцій до інших країн. Однак, варто мати на увазі, що офшоризація має свої ризики та вимагає обережного підходу, зокрема, щодо збереження якості продукції та захисту конфіденційної інформації.

Розглядаючи процеси офшоризації бізнес-діяльності з податкової парадигми, слід зазначити, що вона базується на вивченні впливу національних податкових систем на інвестиційні рішення та управління ризиками підприємства. Водночас, важливим аспектом є планування структури капітальних активів та управління внутрішньокорпоративними їх потоками. Це пов'язано з тим, що стратегічне

управління багатонаціональних підприємств має безпосередній вплив на доходи, їх розподіл між структурними підрозділами компаній та оподаткування. З метою зменшення податкових витрат та підвищення конкурентоспроможності, багатонаціональні компанії використовують різні механізми офшоризації. Це може включати створення дочірніх компаній у країнах з низькими податковими ставками, переміщення фінансових активів до офшорних центрів або редукцію податкових витрат за допомогою відповідних операцій.

Серед загальних теорій податків, які займають ключове місце в методологічному осмисленні процесів офшоризації бізнес-діяльності, можна виділити кілька основних: податкову теорію послуг, атомістичну теорію, класичну теорію податків та теорію суспільних потреб. Кожна з цих теорій має власну методологію, проте всі вони спрямовані на комплексне вивчення економічної природи податків і їх ролі в економічній системі суспільства. Податкова теорія послуг зосереджується на розгляді податкової системи як інструменту надання державними службами, які є необхідними для забезпечення рівня життя населення. Атомістична теорія податків стверджує, що податки повинні бути справедливими для всіх і не завдавати непропорційних збитків тим, хто платить їх. Класична теорія податків розглядає податки як інструмент для забезпечення ефективного функціонування економіки, в той час як теорія суспільних потреб ставить за мету забезпечення максимальної соціальної справедливості і рівності.

Кейнсіанська теорія виникла у 30-х роках XX століття як відповідь на велику депресію, що охопила світову економіку. Джон Мейнард Кейнс наголошував на тому, що попит є головним драйвером економіки, а не пропозиція, як це стверджували класичні економісти. Одним з головних принципів кейнсіанської економіки є необхідність державного втручання в економіку для забезпечення стабільного економічного зростання та повної зайнятості. У контексті податкової парадигми процесів офшоризації бізнес-діяльності, кейнсіанська теорія запропонувала деякі інструменти, які можуть бути використані для забезпечення стабільності

національних економік. Зокрема, активна фіскальна політика, що заснована на стимулюванні попиту та пропозиції через нарощування масштабів державних закупівель та зниження податкового тягара на бізнес у кризові та рецесійні періоди, може стати ефективним інструментом у забезпеченні стабільності та балансу в умовах офшоризації. Зокрема, зменшення податкових ставок та введення податкових пільг для бізнесу може стимулювати його розвиток та зменшення його зацікавленості у відкритті офшорних компаній. Крім того, нарощування масштабів державних закупівель та інших програм, що спрямовані на підтримку бізнесу, може забезпечити додатковий ринок для національних підприємств, що зменшить їх потребу у відкритті офшорних компаній.

У формуванні проблематики оподаткування бізнес-діяльності неокласичний напрям економічної теорії відіграв вагомий роль. Неокласична економічна теорія, яка заснована на лібералізації державного регулювання економіки, акцентує увагу на досягненні балансу між фінансовими інтересами держави і платників податків. В рамках цієї теорії вважається, що економіка прагне досягти стану рівноваги, а зусилля держави повинні бути спрямовані на усунення перешкод, що заважають дії законів вільної конкуренції. Натомість, податки мають сприяти підтримці високого рівня заощаджень та інвестицій, а також розширенню загальних податкових надходжень шляхом зниження загального рівня податків.

У працях відомих науковців, таких як А. Лаффер, А. Маршалл, В. Парето, Р. Солоу, М. Фрідмен, Р. Харрод та багатьох інших [16], розглядаються різні аспекти оподаткування бізнесу. Одним із ключових аспектів цієї концепції є ідея про те, що держава повинна створювати такі умови, щоб її громадяни мали можливість розвивати свій бізнес та отримувати прибуток на території країни. Одним з ефективних способів досягнення цих цілей є зниження податкових ставок та створення сприятливих умов для розвитку підприємництва. Так наприклад А. Лаффер відомий своєю теорією "кривої Лаффера" [17], яка описує залежність між рівнем оподаткування та обсягом податкових надходжень до бюджету держави. Згідно з цією

теорією, зростання ставок податків після певного рівня може призвести до зменшення обсягу податкових надходжень. У своїх працях Фрідман [18] розглядав вплив податків на інфляцію та рівень зайнятості. Він висунув тезу про те, що підвищення рівня оподаткування призводить до зростання цін, що зменшує попит на товари та послуги, і, відповідно, знижує рівень зайнятості в економіці. У свою чергу, Роберт Харрод зосередив свою увагу на теорії економічного росту, а саме на тому, як оподаткування впливає на стимулювання чи гальмування інвестицій та економічного росту в цілому. Він вважав, що підвищення рівня оподаткування може призвести до зниження рівня інвестицій та, відповідно, зниження економічного росту.

Звершальною є інституційна парадигма, яка визначається як спроба пояснити різноманітні процеси та механізми, які впливають на формування економічної поведінки підприємств. Ця парадигма зосереджена на розумінні взаємодії між економічними агентами та суспільними інститутами, такими як правова система, культурні та історичні чинники, політична стабільність та інші. Ці інститути можуть впливати на рівень офшоризації бізнес-діяльності компаній, залежно від їх правил та регулювань. Ключовими учасниками інституційної парадигми є Т. Веблен, У. Мітчелл, Дж. Р. Коммонс, Дж. К. Гелбрейт, Й. Шумпетер, Я. Тінберген та багато інших відомих економістів. Наприклад, термін "трансакція" був введений в теоретичний дискурс Дж. Р. Коммонсом, який започаткував теорію трансакційних витрат. Ця теорія закладає фундаментальні основи для розуміння витрат, пов'язаних з проведенням ринкових трансакцій, обмінів і взаємодій неринкового характеру [19].

Один засновників інституційної економіки - Т. Веблен - зосередився на системі факторів, які впливають на ринкову поведінку, зокрема на грошові стимули [20]. У. Мітчелл [21] досліджував взаємозв'язок між економічними та етико-поведінковими мотивами господарської діяльності [22]. Сьогодні, з урахуванням глобальної офшоризації бізнесу, інституціональна економічна наука розвивається зі значним числом конструктивних і раціональних наукових ідей. Наприклад, Д. Коммонс [23] трактує інституції як колективну дію з контролю, лібералізації та розширення

індивідуальної діяльності. Дж. Кемпбелл [24] звертає увагу на характер взаємодії між індивідами, корпораціями, профспілками та національними державами

Розвиток інституційної парадигми процесів бізнес-офшорингу залежить від багатьох визначних економістів, зокрема К. Далмана, К. Ерроу, Р. Коуза, С. Крауфорда, Дж. Маршака, Д. Норта, Е. Остром, Дж. Стіглера та інших [25]. Наукові праці цих вчених допомогли розкрити економічну природу та значення трансакційних витрат і прав власності для інституційної структури суспільства і функціонування його економічної системи. У своїй фундаментальній праці «Природа фірми» Р. Коуз детально роз'яснив, як трансакційні витрати виникають у суб'єктів господарювання через недосконалість економічних систем. Він розглядає ринки та компанії як альтернативні способи здійснення економічних операцій [26], і зазначає, що трансакційні витрати виникають під час укладення угод, проведення переговорів з контрагентами, налагодження коопераційних відносин з ними та вирішення розбіжностей у підходах. Трансакційні витрати є основою теорії фірми та пов'язані з витратами на використання ринкового механізму [27]. З одного боку, це включає управління розподілом ресурсів через ринок, а з іншого боку - управління процесом розподілу ресурсів в межах самої компанії за допомогою "видимої руки" менеджера [28].

Узагальнуучи вище наведене, можемо стверджувати, що офшоризація бізнес-діяльності, яка була охарактеризована класиками економіки ще два століття до її фактичного впровадження в міжнародну економіку, отримала повне концептуальне відображення у парадигмах міжнародного бізнесу, управління, податків та інституційної сфери бізнесу. Ці парадигми розглядають бізнес-офшоринг як сучасний механізм ефективних і конкурентоспроможних організацій шляхом поліпшення їх бізнес-функцій та процесів. Ці парадигми постійно еволюціонують і збагачуються, відображаючи нові якісні тенденції у розвитку міжнародної діяльності компаній.

1.2. Економічна сутність та цільова мотивація офшорних операцій у міжнародних економічних відносинах

Законодавство офшорних операцій відкриває перед різними видами бізнесу можливості щодо оптимізації своєї роботи. Це досягається через здійснення конкретних операцій, які мають місце у глобальному масштабі. Офшорні операції дозволяють підприємствам, зареєстрованим у юрисдикціях з пільговими податковими режимами та зручним фінансовим законодавством, здійснювати міжнародну торгівлю, фінансове та податкове планування та диверсифікацію капіталу. Це характеризує суть та характер такої діяльності.

Офшорні операції є легальними та законодавчо допустимими процесами, які здійснюються бізнес-структурами, що зареєстровані у юрисдикціях з пільговими податковими режимами та зручним фінансовим законодавством. По суті, вони є переліком послуг, які території надають підприємцям за винагороду у вигляді щорічних зборів або мит.

Операції, які здійснюються в офшорних юрисдикціях залежать від умов, що діють в кожній з них і можуть значно відрізнятися між собою. Однак, через зростання міжнародного контролю над оподаткуванням, багато країн пропонують альтернативні фінансові інструменти, які можуть бути вигідні для бізнесу та відповідати світовим стандартам. Офшорні компанії змушені постійно модернізувати свої послуги, щоб дотримуватися правил та вимог міжнародного співтовариства. Основні операції, які можуть здійснюватися в офшорних юрисдикціях, включають [29]:

- консультаційну підтримку - під час роботи з офшорами дуже важливо заздалегідь знайти правильну стратегію, вирішити питання про місцезнаходження бізнесу та виробничих потужностей, вибрати країну з потрібним податковим режимом;

- реєстрацію фірм в юрисдикції - це відкриває можливості для ефективного планування рентабельності (за рахунок того, що традиційні офшори не стягують податків від діяльності за їх межами) та дозволяє вести справи від імені компанії з «респектабельної» країни;

- відкриття рахунків у банках зручної юрисдикції — це дозволить дотримати таємницю вкладів, безпеку коштів та їх доступність для ділових операцій;

- довірче управління та номінальний сервіс — наймання осіб, які беруть на себе подання фірми в державних структурах на міжнародній арені, дозволяє приховати справжніх власників та вигодонабувачів, оскільки дедалі більше офшорів під тиском світової спільноти відкривають свої реєстри;

- управління капіталами, інвестування, придбання, володіння, розпорядження майном, трастові та інші спекулятивні операції.

Ситуація на міжнародному ринку постійно змінюється, і з цієї причини бізнес-структурам потрібно бути готовим до використання нових інструментів і підходів. Наприклад, трасти вже не є такими популярними, як раніше, оскільки вони все частіше вбудовуються у холдингові структури. Найбільш стійкими до змін залишаються офшорні операції, пов'язані з податковим плануванням та банківськими фінансами.

Офшорні юрисдикції надають широкий спектр можливостей для досягнення різних цілей, включаючи як законні, так і незаконні, і це ставить під загрозу етичні та законні стандарти. Хоча використання офшорних механізмів може бути легальним та ефективним для багатьох підприємств, важливо враховувати, що деякі особи можуть намагатись використовувати офшорні юрисдикції для ухилення від сплати податків, відмивання грошей або інших незаконних дій. Мотивами використання таких можливостей можуть бути наступні:

- 1) мотиви, що не пов'язані з вчиненням злочинів
- 2) мотиви, що пов'язані з ухиленням від сплати податків
- 3) мотиви, що пов'язані з економічними неподатковими злочинами

Якщо говорити про мотиви, що не пов'язані із вчиненням злочинів, то податкова оптимізація є однією з головних цілей використання офшорних юрисдикцій для бізнесу. На сьогоднішній день більшість країн світу мають високі податкові ставки, які змушують підприємства шукати шляхи зменшення своїх податкових витрат. За допомогою офшорних операцій бізнес-структури можуть вибрати оптимальну модель, яка дозволить зберегти більшу частину прибутку. Зменшення податкових витрат досягається завдяки правильній інтерпретації норм законодавства та правильному вибору варіанта розміщення підприємства та активів. Наприклад, підприємства можуть перенести свої операції в країни з низькими податковими ставками або використовувати різні податкові переваги, які надаються в окремих юрисдикціях [30].

Окрім зменшення податкових витрат, використання офшорних юрисдикцій може дозволити підприємцям отримати інші вигоди, такі як високий рівень конфіденційності бізнесу та доступ до міжнародного кредитування. Завдяки відсутності публічної інформації про власників та діяльність бізнес-структур у багатьох юрисдикціях, підприємці можуть зберегти конфіденційність та захистити свою іміджеву репутацію. Крім того, деякі офшорні юрисдикції надають сприятливі умови для міжнародного кредитування, зокрема, низькі процентні ставки та спрощені процедури отримання кредитів.

Операції з податкового планування можна поділити на чотири напрямки:

- підбір вигідного місцезнаходження для фірм з урахуванням особливостей управління, контролю за активами, структури комерційних підрозділів;
- вибір правових форм за принципом підвищення податкової ефективності;
- здійснення угод в рамках зручного правового поля та їх документальне забезпечення;
- діяльність з виділення отриманого прибутку та його розміщення у надійних, придатних для зберігання коштів. юрисдикції.

Юрисдикції, що підходять для проведення подібних операцій, називають «податковими гаванями». Ці юрисдикції зазвичай відрізняються від фінансово-кредитних центрів, які мають більш суворі фіскальні правила. Традиційні офшорні юрисдикції, такі як Бермудські Острови, Багамські Острови, Кайманові Острови та Британські Віргінські острови, є популярними виборами для бізнес-структур, що бажають скористатись податковими пільгами та іншими перевагами. Проте останнім часом більше уваги приділяється європейським країнам, таким як Люксембург та Швейцарія, які пропонують підприємствам різні пільгові умови. Також на Кіпрі діє система податкового резидентства, яка може бути привабливою для бізнесу.

Але варто мати на увазі, що лише комплексний підхід дозволить повністю забезпечити ефективність і легальність використання офшору. Це означає, що доведеться приділити особливу увагу роботі з банківськими установами, оскільки у більшості випадків рух капіталу проходить через транснаціональні рахунки.

Офшорні банківські операції є важливим інструментом для збереження та збільшення капіталу. Незважаючи на те, що в останні роки лояльність провідних держав світу та транснаціональних організацій до класичних офшорних банків знизилася, попит на такі послуги залишається високим. Офшорні банки надають свої послуги зовнішнім клієнтам (нерезидентам країни). Це дозволяє забезпечити ефективну діяльність на міжнародному рівні та контролювати податки. В останні роки, юрисдикції з доброю репутацією, стабільною фінансовою системою, та меншою часткою анонімності, набувають все більшої популярності. Наприклад, банки Ліхтенштейну та деякі швейцарські установи не розкривають інформацію про клієнтів та їх операції, відповідаючи лише на персоналізований запит влади.

Рахунки в офшорах дозволяють:

- контролювати потік капіталу під час транснаціональних бізнес-операцій;
- здійснювати розподіл коштів за цільовим призначенням – накопичення, операційна діяльність, інвестиції;
- надійно та безпечно зберігати гроші, формувати капітал тощо.

Банківські операції, проведені через офшори, можуть бути корисним інструментом захисту комерційних інтересів та збереження конфіденційності в бізнесі. Проте, здійснювати такі операції слід розумно та з урахуванням усіх правових аспектів, щоб уникнути серйозних наслідків, таких як кримінальне переслідування.

Офшорні території, незважаючи на наявність законних підстав і переваг, на жаль, можуть створювати умови для зловживань та злочинів. Використання офшорних схем може мати схожі принципи незалежно від їх законності. Один з найбільш важливих чинників, що сприяє злочинам, полягає в режимі фінансової таємниці, який створює сприятливі умови для приховування слідів злочинів. Злочинці мають доступ до ефективних інструментів для ухилення від документування прихованих доходів, аналізу грошових потоків та визначення джерел фінансових коштів. Офшорні юрисдикції також використовуються для створення фіктивної фінансової документації та надання видимості законності незаконних економічних операцій. Злочинці використовують офшори як засіб для здійснення прихованих податкових злочинів та маскування інших економічних злочинів. Це дозволяє їм уникати виявлення та притягнення до відповідальності з боку правоохоронних органів.

Якщо звернути увагу на використання офшорних зон для полегшення ухилення від сплати податків, то очевидним є той факт, що офшорні юрисдикції відкривають можливості для розробки різноманітних стратегій зменшення податків. Більшість офшорних схем, спрямованих на уникнення сплати податків та маскування податкових порушень, включають використання різних типів управлінських компаній, а також офшорних трастів, банків, страхових установ та інших спеціалізованих підприємств [30, с.56].

Проста податково мотивована схема офшорних операцій базується на загальному принципі податкового законодавства, згідно з яким доходи, отримані на території певної країни, оподатковуються в обов'язковому порядку. А якщо джерело доходу є іноземним або локалізованим, офшорна операція виключається зі сфери

податкових зобов'язань у цій юрисдикції. Це може виникнути, наприклад, при наданні зовнішньоекономічних послуг, посередницьких послуг, консультаційних послуг тощо. Отримані таким чином доходи перераховуються на рахунки офшорних компаній.

За допомогою операцій з борговими зобов'язаннями, офшорна компанія купує боргові зобов'язання зі знижкою і погашає їх за їх номінальною вартістю. Це дозволяє фірмі отримати прибуток, який звільняється від оподаткування або оподатковується за низькою ставкою. Наприклад, якщо компанія займається перевезеннями, власник може зареєструвати офшорну компанію на Кіпрі та відкрити рахунок в гривнях. Потім ця кіпрська компанія може купити вексель за 80% його вартості і використовувати його як сплату за перевезення вантажу клієнта. Важливо зауважити, що в переговорах і підписанні контрактів беруть участь ті самі особи, що й раніше, але дохід формується не в українській компанії, яка сплачує великі податки, а в кіпрській компанії [30, с.56].

Суть схеми бартерних операцій через офшори полягає в тому, що офшорна компанія виступає посередником між двома компаніями, які займаються бартерним обміном товарів. При цьому основний операційний дохід формується в офшорних компаніях. Дохід від офшорних компаній не оподатковується для міжнародних операцій. Іноді це можливо в межах однієї країни. У випадку України підійдуть як кіпрські компанії з рахунками у вітчизняних банках, так і українські агенти або компанії з рахунками в Балтійському регіоні [30, с.56].

Якщо говорити про операції з цінними паперами, то спочатку офшорна компанія купує цінні папери та перепродає їх іншій особі за вищою ціною. Такі операції здійснюються на іноземних ринках цінних паперів. Якщо це українські (чи інші СНД) цінні папери, компанія відкриває рахунок в українському банку, перераховує на нього гроші, а потім за допомогою українського агента, який діє від імені свого «іноземного партнера», купує та продає цінні папери [30, с.56].

Одним з варіантів офшорних операцій є торгові операції, проведені за посередництвом офшорної фірми. Цей підхід використовується з метою отримання

різних переваг, таких як податкові пільги, зниження витрат і захист комерційної інформації.

У цьому сценарії офшорна фірма виступає як посередник між продавцями і покупцями товарів або послуг. Вона може бути зареєстрована в країні з низькими податковими ставками або спеціальною економічною зоною, що надає певні пільги. Фірма веде торговельну діяльність, купуючи товари від постачальників і продавати їх покупцям на міжнародному ринку. Переваги таких торгових операцій через офшорну фірму полягають у можливості мінімізувати податкові витрати, зокрема шляхом використання податкових пільг та зниження обсягу оподаткування. Крім того, це може дозволити зберегти конфіденційність торговельних угод і даних про клієнтів.

Також має місце використання власних ресурсів. За такогосценарію офшорні компанії надають позики компаніям-партнерам, які не знаходяться в офшорних зонах. Кредит можна повернути офшорній компанії за узгодженою відсотковою ставкою. Відсотки, сплачені іноземній корпорації, зменшують податок у країні, де вони отримані, але не підлягають оподаткуванню або лише мінімальному оподаткуванню в офшорній юрисдикції.

Також варто згадати про мотиви вчинення злочинів економічного та нефінансового характеру. Контрабанда наркотиків, накопичення та відмивання доходів, одержаних незаконним шляхом. Офшорні юрисдикції стали важливою частиною процесу відмивання грошей. На це є дві причини. По-перше, правоохоронні органи розвинутих країн мають значний досвід виявлення та судового переслідування осіб, залучених до внутрішніх процесів відмивання грошей. Друга причина полягає в тому, що все більше й більше юрисдикцій керують фінансовими таємницями, тому переваги ведення бізнесу з ними стають всевідомими.

Відмивання грошей через офшорні банківські гавани, трасти та корпорації перетворює злочинні доходи на законний платіжний засіб. Мільйони еквівалентів наркотиків у валюті та інших незаконних доходів відмиваються через офшорні компанії та переказуються через трасти, фіктивні компанії з нерухомості та законні

підприємства. Банки, розташовані в офшорних юрисдикціях, використовуються для обману банків і бізнес-структур в інших країнах. Широкого поширення набув випуск іменних або незабезпечених векселів, депозитних сертифікатів та інших фінансових інструментів. Це пов'язано з подробицями офшорної діяльності банків та інших компаній. Тобто: ефективна анонімність власників, мінімальні витрати банківських установ, відсутність законодавчих вимог щодо розміру статутного капіталу або неефективне управління дотриманням законодавства, можливість створення компаній з оманливими назвами.

Підбиваючи підсумок, офшорні юрисдикції також використовуються для просування фіктивних податкових гаваней. Офшорні зони з суворими законами про банківську таємницю дозволяють злочинцям: використання фіктивних позик для обману компаній, щоб приховати фіктивний характер розміщення та створити негативні відсоткові ставки та фіктивну переоцінку інвестицій. наприклад підписувати документи пізніше.

1.3. Глобальні фактори розвитку офшорних бізнес-операцій

Сучасний розвиток бізнесу нерозривно пов'язаний з економічною глобалізацією, а отже вільний рух капіталу та лібералізація іноземних інвестицій надають багато можливостей для аналізу офшорного підприємництва. Цілі, які переслідує кожна країна в межах території, на якій створюється офшорна зона, можуть відрізнятися залежно від рівня економічного розвитку країни, її соціально-економічного середовища та інших національних особливостей. На сьогоднішній день можна виділити п'ять груп глобальних факторів, які визначають розвиток офшорної індустрії, кожна з них має свої особливі механізми та канали впливу на її структурну динаміку, обсяги нагромадження та міжнародний рух капіталовкладень, а також конкуренцію між бізнес-структурами різних національностей, які прагнуть до найвигідніших умов оподаткування.

До першої групи глобальних чинників офшоризації бізне-діяльності можемо віднести валютно-фінансові імперативи. Сучасний світовий економічний ландшафт відзначається інтенсивними процесами фінансового глобалізму, що впливають на усі аспекти господарського життя. Фінансовий глобалізм відкриває широкі можливості для транскордонного руху капіталу, залучення фінансових ресурсів та участі в глобальних виробничих та комерційних мережах. Протягом останніх десятиліть, незважаючи на сповільнення темпів зростання світового виробництва, спостерігається значний приріст глобальних фінансових активів. Це включає капіталізацію фондових ринків, державні та корпоративні борги, а також банківські депозити. Ці процеси свідчать про посилення ролі фінансових інструментів у світовій економіці та розширення можливостей для залучення капіталу та ведення бізнесу на міжнародному рівні.

Одним з головних наслідків фінансового глобалізму є зростання обсягів транскордонних фінансових операцій і розширення географії фінансових потоків. Офшорні юрисдикції стають привабливими для інвесторів, оскільки вони пропонують сприятливі умови оподаткування, низькі регуляторні обмеження та конфіденційність. Окрім того, фінансовий глобалізм сприяє зростанню фінансової інноваційності та розвитку нових інструментів, таких як деривативи, фондові індекси, структуровані продукти тощо. Ці інструменти дозволяють інвесторам ефективно керувати ризиками, забезпечувати ліквідність та отримувати високу дохідність.

Багатогранний вплив фінансового глобалізму на еволюцію бізнес-офшорингу переважно пов'язаний із лібералізацією національних фінансових ринків, інтернаціоналізацією процесів нагромадження, використання і привласнення капіталу, доступом нерезидентів до операцій на фондовому ринку та іншими факторами. Особливо важливим стало формування мережі міжнародних банківських зон з пільговими податковими режимами в США в першій половині 1980-х років. Ці зони надавали іноземним банкам звільнення від обов'язкового створення резервів, що зробило їх привабливими для фінансових установ з усього світу. Також варто

відзначити прийняття Закону США про міжнародні банківські операції в 1978 році, що дозволило іноземним банкам заснувати корпорації Еджа. Ці корпорації спеціалізувалися на спеціалізованому фінансуванні та міжнародному банкінгу, пайових вкладеннях капіталу в акційні інструменти іноземних банків та фінансових компаній, а також обслуговуванні іноземних позичальників у сфері купівлі довгострокових векселів та облігацій [31].

Розглядаючи розвиток банківської системи в США протягом останніх десятиліть, можна стверджувати, що впровадження Федеральною резервною системою США нових правил щодо відкриття зарубіжних філій американських банків та здійснення ними зарубіжних капіталовкладень у 1979 році є значним кроком у напрямі розвитку транскордонних банківських операцій. Крім цього, прийняття Закону Рігла-Ніла у 1994 році та скасування Закону Гласса-Стігала у 1999 році відіграли важливу роль у знятті обмежень на проведення транскордонних банківських операцій [32] та регулювання процентних ставок за терміновими й ощадними вкладками. Одним з основних результатів цих змін стала відміна обов'язкового розділення депозитних та інвестиційних операцій банківських установ, що дозволило банкам більш гнучко розподіляти свій капітал. Більше того, завдяки цим змінам стали можливими злиття та поглинання банків-холдингів з інвестиційними банками, компаніями з управління активами, страховими компаніями та небанківськими фінансовими посередниками [33].

В сучасних трансформаціях процесів бізнес-офшорингу великий вплив мають інструменти валютної лібералізації, а саме усунення валютних обмежень та встановлення взаємної конвертованості основних резервних валют, послаблення міждержавного контролю над валютним обміном, а також інтернаціоналізація національних валют країн, які раніше не входили в основний світогосподарський потік. Один із прикладів впровадження таких стратегій є Китай, який протягом останнього десятиліття активно реалізовує стратегію інтернаціоналізації своєї валюти - юаня. Основною метою цієї стратегії є створення глобальної мережі для

використання юаня у міжнародному валютному обігу, щоб перетворити його на значущий засіб платежу в торговельних операціях, банківському кредитуванні та електронних переказах. Крім того, Китай має намір посилити свій вплив на регіональну фінансову структуру шляхом розширення своїх зв'язків і співпраці у цій сфері.

Також розширення процесів бізнес-офшорингу та їх диверсифікація пов'язана з транснаціоналізаційними механізмами, які є важливими чинниками глобалізації. Вони, в першу чергу, пов'язані з глибокою інтеграцією національних економік у виробничі мережі та фрагментоване виробництво багатонаціональних підприємств, а також стійкими потоками прямих іноземних і портфельних інвестицій і розподілу організаційних структур багатонаціональних підприємств. Відокремлення транснаціоналізаційних механізмів зумовлений специфікою фінансово-економічної діяльності багатонаціональних підприємств, які на сьогодні є найбільшими власниками, а отже і постачальниками офшорного капіталу. Цей феномен став можливим завдяки створенню значної кількості юридично самостійних компаній або компаній, які включені в транснаціональні відтворювальні цикли та мають високу залежність від багатонаціональних підприємств.

За останні десятиліття, БНП успішно збільшили свої зарубіжні інвестиційні капіталовкладення, що призвело до створення глобальних мереж виробництва, товарних потоків та фінансування господарських операцій. Ці мережі задовольняють потреби глобальних споживачів, які необхідні не лише товари і послуги, але й послуги розрахункового обслуговування, різні види кредитного капіталу, валютний обмін, торгівлю цінними паперами, диверсифікацію страхових ризиків та фінансове обслуговування транскордонних капіталовкладень та інші операції.

Розмір і активність фінансово-господарської діяльності багатонаціональних підприємств призводить до зростання глобального попиту на джерела міжнародного кредитного капіталу, що не обмежується національними обмеженнями щодо його міжнародного руху. Це створює сприятливу ситуацію для розвитку фінансових ринків

та установок, які спеціалізуються на наданні міжнародного кредиту, а також для фінансових інституцій, які працюють у глобальному масштабі і надають різноманітні фінансові послуги для задоволення потреб міжнародних корпорацій та інвесторів [34].

Одночасно, використання офшорних компаній надає багатонаціональним підприємствам можливість ефективно структурувати свій бізнес шляхом зменшення трансакційних витрат основних підрозділів. Це досягається завдяки значним податковим перевагам, які компанії отримують від використання офшорних схем, що перевищують сукупні витрати на підтримання функціонування офшорних інституцій.

Ці практики мають значний масштаб і вплив на глобальному рівні. Згідно з даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), більше третини банківських депозитів у світі (приблизно 11,5 трлн доларів США) сконцентровано в найбільших офшорних центрах [35]. Крім того, понад 80 з 100 найбільших корпорацій світу мають зарубіжні філіали, з яких майже 60 знаходяться в офшорних юрисдикціях.

Ці дані свідчать про широке використання офшорних структур компаніями з метою оптимізації податкових обов'язків, збільшення прибутків та поліпшення ефективності їх глобальних операцій. Офшорний бізнес стає невід'ємною складовою частиною стратегії багатонаціональних підприємств у досягненні конкурентної переваги та максимізації їхнього глобального впливу.

До третьої групи глобалізаційних механізмів офшоризації бізнес-діяльності відносяться інституційно-регуляторні фактори, які сприяють зниженню основних бар'єрів у міжнародному русі товарів і послуг. Сюди входить лібералізація національних товарних ринків, реформа податкових систем, поширення ринкової економіки та зростання податкової конкуренції. Згідно зі світовим досвідом, офшорний сектор займає значну частину глобальної торгівлі товарами і послугами [36]. Це є очікуваним результатом зростаючої транснаціональної діяльності та збільшення обсягів міжнародного товарообміну. Відтак, ці фактори об'єктивно

вимагають постійного розширення доступу економічних суб'єктів до кредитного капіталу у будь-якій частині міжнародної економічної системи.

Відображенням цього є активне становлення та динамічний розвиток позанаціональних ринків капітальних активів, що базуються на офшорних транзакціях, проведених в євровалютах. За даними, капіталізація цих ринків зросла з 20 млрд. дол. США у 1964 році до 6 трлн. дол. на початку 1990-х років [37]. Це свідчить про динамічне зростання глобального попиту економічних суб'єктів на депозитно-кредитні операції валютами, що вийшли з-під контролю державних органів валютного регулювання країн-емітентів.

На сьогоднішній день, згідно з даними Федерального резервного банку Сполучених Штатів Америки, ринок євродоларів має середньоденний оборот, що становить близько 140 млрд. дол. США, а вартість окремої депозитної операції може коливатися від 25 млн. до 1 млрд. доларів [38]. Це демонструє значну вагу та обсяги, які охоплює офшорний сектор у глобальній економіці, а також підкреслює роль офшорних транзакцій у фінансовій сфері.

Варто згадати про вплив процесів мереживізації глобальної офшорної системи, що сприяють поширенню та розширенню офшорних активностей у різних географічних областях. Це являє собою як своєрідний демонстраційний ефект офшорного обслуговування бізнес-операцій, коли одна офшорна юрисдикція розробляє і впроваджує нові податкові привілеї та інструменти привабливості, що спонукають інші юрисдикції активно наслідувати ці інновації та пропонувати ще більш прогресивні офшорні продукти.

У результаті цього глобальному масштабі спостерігається стійке зниження середніх ставок корпоративного податку в практично всіх країнах. За даними, відсоток корпоративного прибуткового оподатку знизився з 49% у 1985 році до 24% на сьогоднішній день [39]. Це свідчить про те, що держави змушені конкурувати за привабливість для іноземних підприємств шляхом зниження податкового тягару та створення більш сприятливих умов для бізнесу. Офшоризація бізнесу стає не тільки

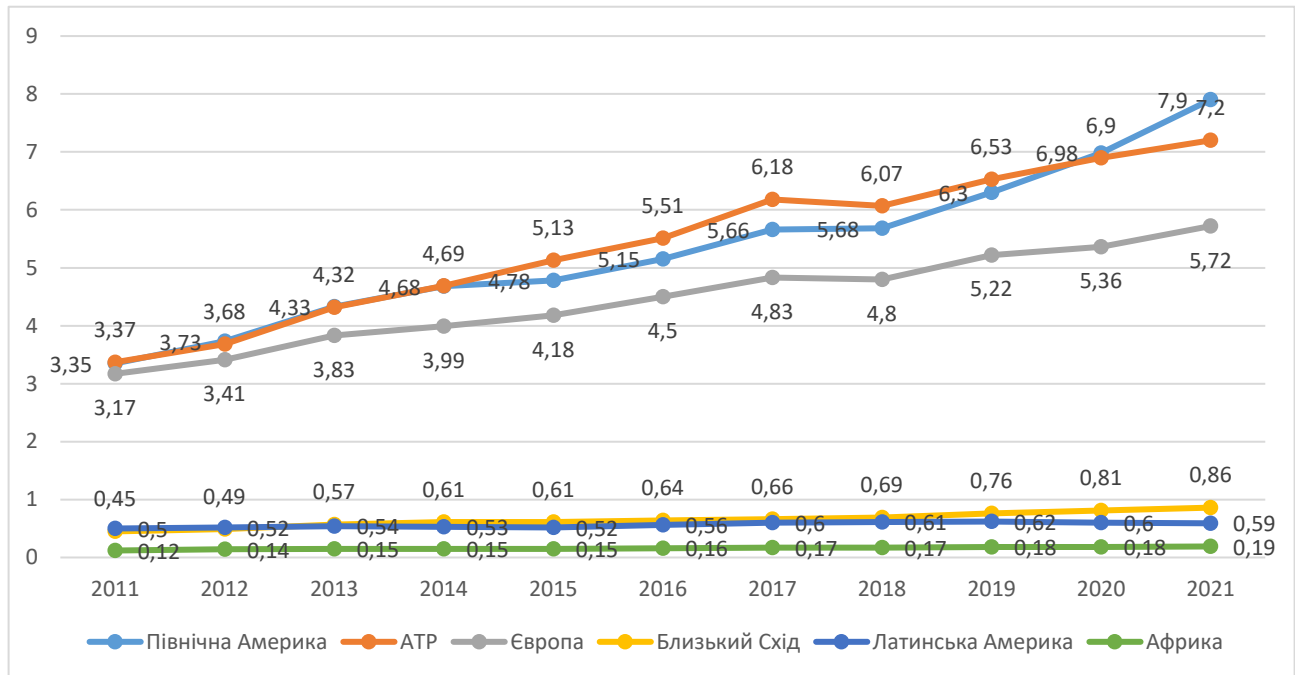
стратегічним рішенням компаній для ефективного управління своїми фінансами та оптимізації податкових зобов'язань, але й викликає суттєві зміни у міжнародній системі оподаткування та конкуренції між державами.

Четверту групу глобалізаційних механізмів офшоризації бізнес-діяльності представляють соціально-майнові фактори, що виникають внаслідок швидкого зростання доходів у світовому населенні, збільшення соціальних нерівностей на внутрішньокраїновому та міжнародному рівнях, а також зростаючої концентрації світового багатства в руках обмеженого числа осіб, що належать до глобальної буржуазії та олігархічного класу [2, с.44-47].

Останні два десятиліття свідчать про значне збільшення кількості багатих громадян у світі - осіб, що володіють ліквідними фінансовими активами вартістю не менше 1 млн. дол. США. За даними звіту "Global Wealth Report" від Credit Suisse, на кінець 2021 року кількість мільйонерів у світі досягла понад 60 мільйонів осіб [40]. Цей тренд приводить до формування нового соціального класу, який має значний фінансовий потенціал і шукає можливості максимізувати свої доходи та забезпечити збереження свого майна.

Ознайомившись з рис. 1.1 можна побачити, що тільки з 2011 р. до 2021 рр. їх кількість зростає: у Північній Америці з 3,35 до 7,9 млн. осіб; АТР – з 3,37 до 7,2 млн.; Європі – з 3,17 до 5,72 млн.; Середньому Сході – з 0,45 до 0,86 млн.; Латинській Америці – з 0,5 до 0,6 млн.; Африці – з 0,12 до 0,19 млн. відповідно.

Рис. 1.1 – Кількість багатих громадян у структурі світового населення у 2011–2021рр., млн. осіб

Джерело: розроблено автором на основі [42].

Володіння значним і різноманітним за структурою капіталом спонукає його власників до широкого використання послуг офшорних юрисдикцій. Особливо це актуально для людей з країн, де економічна та політична ситуація нестабільна. Офшорні юрисдикції активно використовуються для збереження контролю над капіталом та зберігання особистих заощаджень у надійних закордонних банках. Вони також дозволяють нагромаджувати безоподаткові доходи за межами податкових юрисдикцій країни резидентства, структурувати та стратегічно розподіляти активи, ефективно управляти інвестиційними портфелями, спільно інвестувати приватний капітал та планувати нерухомість.

Надмірна концентрація глобального капіталу в руках надбагатого класу та державна політика боротьби з соціальними нерівностями і незаконно отриманими доходами додатково підсилюють попит на послуги офшорних юрисдикцій. Ці юрисдикції є надійними пристановищами та акумуляторами корпоративного та приватного капіталу. Глобальні потреби у таких послугах зростають внаслідок

обмеженого доступу до закордонного інвестування на ринках, що стали менш привабливими через гострі кризові явища в світовому господарстві

Ще однією групою механізмів офшорного глобалізації бізнесу є система інформаційно-комунікаційних елементів. Вони зосереджені на динамічному поширенні інноваційних ІКТ у сфері глобальних фінансів, систематичній цифровізації транскордонних фінансових потоків, формуванні та динамічному розвитку ділових інтернет-платформ, широкому розвитку цифрових рішень і механізмів електронної комерції. вступу ми знаходимо його центральне втілення. Розвиток нових і все більш складних комунікаційних систем (таких як Інтернет, банківські мережі, системи SWIFT, мобільний і супутниковий зв'язок) і новітнього програмного забезпечення, пов'язаного з процесом глобалізації, надає компаніям численні можливості для миттєвого проведення на великій відстані різних фінансових трансакцій на величезні суми грошей по всьому світу.

Найбільшій уваги заслуговує глобальний потік цифрової інформації, що циркулює по Інтернет-каналах і включає в свою «траєкторію» як Інтернет-трафік, так і транскордонні сегменти. Особливо вражаючою в цьому контексті є оцінка Cisco Group про те, що глобальна середня швидкість широкосмугового доступу до Інтернет-трафіку, яка не перевищувала 100 у 2002 році, зростає з 45,9 до 110,4 Мбіт/с [43] лише протягом періоду 2018-2023 рр. Також сьогодні транскордонні інформаційні потоки становлять приблизно 3,5% від глобального валового внутрішнього продукту, і згідно з прогнозами авторитетних міжнародних експертів, вони продовжуватимуть зростати в майбутньому, маючи значний вплив на глобальну економіку, аналогічний міжнародній товарній торгівлі. Розмір цього впливу обумовлений сильним і перетворювальним впливом цифровізації на глобальні вартісні ланцюги, сформовані багатонаціональними підприємствами. Це є природним результатом загострення конкуренції між традиційними і новими динамічними гравцями глобального ринку, які раніше не мали можливості активно брати участь у світових економічних відносинах та виступати як безпосередні учасники.

Таким чином, інформаційні та комунікаційні потреби, по суті, диктують загальну інституційну форму та архітектуру глобального офшорингу бізнесу, яка базується на встановленні та підтримці цілодобового зв'язку в режимі реального часу між головними фінансовими центрами світу. Завдяки цьому зв'язку всі суб'єкти офшорного бізнесу об'єднані на інституційній платформі глобальної офшорної мережі, законодавство яких забезпечує безперебійне функціонування компанії завдяки податковим пільгам, оптимізованому корпоративному податковому плануванню та збільшенню доступу до міжнародних ринків акцій та валютних ринків.

Тим часом за останнє десятиліття Інтернет не тільки розвинувся як динамічна інформаційна платформа для торгівлі між компаніями, але й став потужним фактором, що впливає на процес оптимізації корпоративного оподаткування. В основному це пов'язано з тим, що завдяки Інтернет-технологіям значно спростилися процедура реєстрації офшорних компаній і система управління компанією, значно скоротилися транспортні та логістичні витрати підприємств при розміщенні виробничих центрів. І це без урахування функціонування повноцінного «віртуального підприємства», де співробітники знаходяться в різних географічних регіонах і взаємодіють між собою за допомогою Інтернету. Так забезпечується вирішення важливої проблеми нівелювання конфліктів економічних інтересів у сфері оптимізації оподаткування, зниження виробничих та трансакційних витрат підприємств.

Узагальнюючи наведене, відзначимо, що загальною характеристикою сучасного етапу офшоризації бізнес-діяльності є вплив глобалізаційних імперативів у багатьох напрямках. Це привело до модернізації роботи офшорних фінансових центрів, їх об'єднання та поступову трансформацію в самостійну й невід'ємну складову світового фінансового ринку. Одночасно, основні причини "розмивання" корпоративним сектором податкової бази та легального виведення доходів та активів в офшорні юрисдикції породжують значні протиріччя між інтересами держав і корпорацій. Міжнародна спільнота має докласти зусиль щодо протидії наслідкам

податкового планування багатонаціональних підприємств та впливу офшорних центрів на світову фінансову архітектуру. Такий підхід допоможе забезпечити стабільність глобальної фінансової системи та підтримувати довіру інвесторів до міжнародних ринків.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОФШОРНОГО БІЗНЕСУ У МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

2.1. Ключові особливості офшорних стратегій і бізнес-моделей багатонаціональних корпорацій.

Головні причини використання офшорних стратегій і бізнес-моделей включають такі фактори: недостатній рівень розвитку приватного підприємництва; неоднозначність валютного законодавства; слабкий розвиток валютного і податкового регулювання в країні, недосконалості у формулюванні валютного законодавства; політичні проблеми, недовіра до існуючої влади, розбіжності в уявленнях про роль офшорних зон; високий рівень криміналізації та корупції в країні; високий рівень оподаткування; недостатня безпека кордонів держави, що сприяє контрабанді та незаконній торгівлі цінними паперами; використання незаконно одержаних коштів або операцій зовнішньоекономічної діяльності [44].

Для кращого розуміння варто розглянути головні можливості використання офшорних зон. Перелік класичних офшорних зон в основному включає острівні держави, малі острови та окремі країни, серед яких слід виділити наступні:

- Британські Віргінські острови;
- Маршалові острови;
- Сейшельські острови;
- Беліз;
- Панаму;
- Сент-Кітс і Невіс

Є кілька ключових моментів, спільних для всіх перерахованих офшорних юрисдикцій. По-перше, через відсутність публічної інформації про директорів і

власників компаній (бенефіціарів) ці офшорні юрисдикції дуже популярні серед тих, кому потрібно приховати свої активи та незаконні доходи.

По-друге, ці офшорні юрисдикції не оподатковують прибутки офшорних компаній. Тому офшорні компанії, зареєстровані в цих юрисдикціях, щорічно сплачують лише фіксовану суму податку, що є дуже вигідним для компаній, які прагнуть зменшити свій оподатковуваний дохід або взагалі уникнути оподаткованого доходу. Розглянемо інші особливості діяльності компаній у наведених офшорних юрисдикціях в таблиці 2.1:

Таблиця 2.1 – Особливості класичних офшорних зон

Офшорна зона	Британські Вінгирські острови	Маршалові острови	Сейшельські острови	Беліз	Панама	Сент-Кітс і Невіс
Вимоги до структури компанії						
Мінімальна кількість акціонерів	1	1	1	1	1	1
Можливість керівником призначити юридичну особу	так	так	так	так	так	так
Мінімальний статутний капітал, US \$	50000	50000	10000	50000	10000	10000
Місцеві вимоги						
Наявність зареєстрованого офісу	так	так	так	так	так	ні
Вимоги до резидентності директорів	немає	немає	немає	немає	немає	немає
Проведення аудиту	не потрібно	не потрібно	не потрібно	не потрібно	не потрібно	не потрібно
Ведення звітності	так	так	так	так	так	так

Джерело: [45; 46].

Варто зазначити, що існують певні особливості офшорних юрисдикцій та правового статусу компаній, які користуються привілеями у своїй діяльності. Зокрема, у Белізі та на Сейшельських островах форма корпорації з податковими пільгами

називається Міжнародна бізнес-компанія (IBC). Також компанії зобов'язані не здійснювати діяльність на території країни реєстрації та не вести справи з місцевими господарськими організаціями.

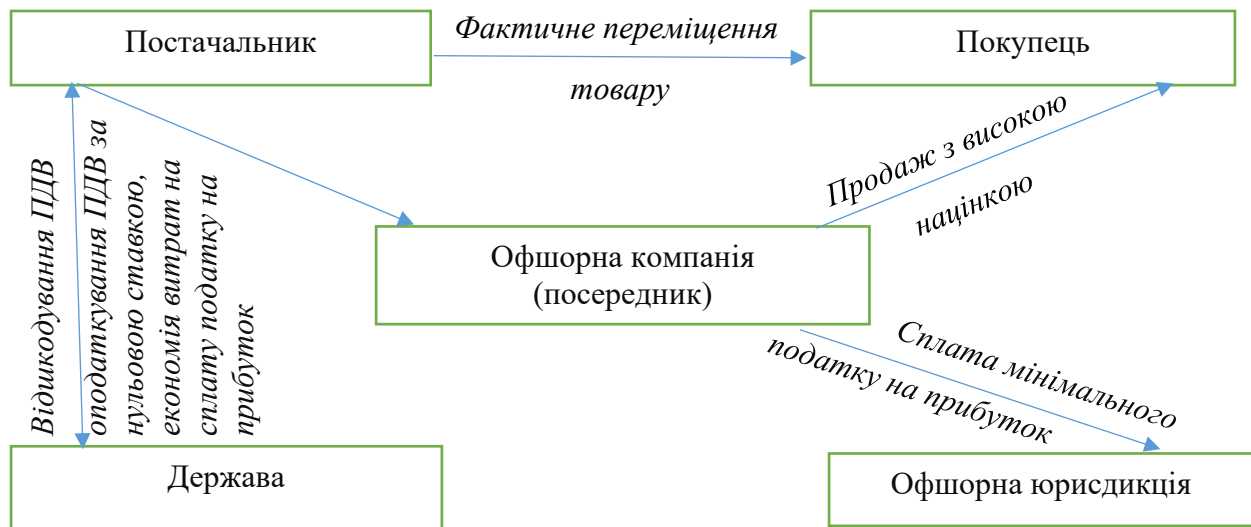
Для прикладу, в Панамі компанії можуть бути зареєстровані у різних формах, таких як акціонерні компанії, трасти чи фонди. У Британських Віргінських островах така організація називатиметься "business company", а в Сент-Крістофері можлива створення компанії з обмеженою відповідальністю - Limited liability company (LLC). Також можна створити компанію (Non-resident domestic company) на Маршаллових Островах, яка є юридичною особою або суб'єктом підприємницької діяльності згідно з законодавством інших держав [47].

Серед найпопулярніших у світі офшорних юрисдикцій заслуговує на увагу Кіпр, який є досить низькоподатковим регіоном. Тому на Кіпрі компанії крім річного податку також повинні платити 10% податку на прибуток. Крім того, однією з переваг реєстрації офшорної компанії на Кіпрі є те, що Кіпр є частиною єврозони, що значно знижує митні витрати при роботі з представниками інших країн-членів Європейського Союзу. Також не потрібні великі початкові капіталовкладення, особливо при створенні компанії на Кіпрі. При оголошеному статутному капіталі в 1000 євро достатньо внести лише одну акцію вартістю 1 євро.

Однак недоліками реєстрації компанії на Кіпрі є необхідність мати офіс за місцем реєстрації або наявність зареєстрованого агента, присутність місцевого секретаря, проведення та перевірка щорічних акціонерних зустрічей. Водночас для директорів/акціонерів таких компаній існує обов'язкова умова статусу резидентства, щоб вони могли сплачувати свої податки до місцевого бюджету в повному обсязі.

Користуватися послугами офшорних фінансових центрів вигідно не тільки для нелегального бізнесу, але й для проведення легальних операцій, оскільки вони можуть оптимізувати податкові витрати компаній. Найпоширенішим є використання експортної схеми, де посередником у збуті виступає офшорна компанія (рис. 2.1):

Рис. 2.1 – Експортна схема використання офшорних компаній

Джерело: складено автором на основі [48].

За умови нормативного зменшення обсягу податкових платежів, створення офшорної компанії в зонах з низькими ставками оподаткування стає можливим для підприємств з метою отримання додаткових прибутків шляхом зменшення витрат на сплату податків. Основна ідея полягає в тому, що компанії-посередники формуються з метою економії податків у сприятливих юрисдикціях. Ці компанії використовуються для експорту товарів, надання послуг або виконання робіт. Через них здійснюється експорт товарів, робіт або послуг за таким алгоритмом:

- реальний продавець продає товар посереднику за найнижчою ціною;
- посередник вже продає покупцеві за ринковою ціною і отримує більшу частину прибутку;
- брокерські компанії сплачують податки за вигідними ставками.

Оформляється це таким чином: перший контракт підписується між офшором і експортером, в якому одержувачом вантажу виступає кінцевий покупець товару чи послуги, а другий контракт між офшором, який виступає вже як продавець і покупцем (одержувачом вантажу за першим контрактом). Для більш детального розуміння виграшу компаній від використання наведеної офшорної схеми, розглянемо таблицю 2.2:

Таблиця 2.2 – Розрахунок економічної вигоди від використання офшорних схем станом на 2022 рік

Компанія	Націнка, дол	Податок, дол	Отримуваний ефект, дол
Продаж напряму			
Постачальник	1000	180	180-108=72
Продаж через офшорну компанію			
Постачальник	100	18	
Офшорна компанія (посередник)	900	90	
Продаж напряму			1800-1040=760
Постачальник	10000	1800	
Продаж через офшорну компанію			
Постачальник	500	90	
Офшорна компанія	9500	950	

Джерело: [48].

Як показують прості розрахунки, використання офшорних посередників є доцільним у випадку, коли підприємство займається значними обсягами експортних операцій. Варто зазначити, що належне утримання та обслуговування офшорної компанії також вимагають певних витрат.

Також можливе використання «чужої» офшорної компанії. Це спеціально створена для таких цілей організація, яка за певну плату допомагає різним експортерам продавати їхні товари за кордон, тим самим мінімізуючи ваші податкові зобов'язання.

Слід відмітити, що застосування таких схем можливе з таких основних причин: оптимізація оподаткування і ухилення від нього. Якщо компанія переводить свою продукцію за недооціненими цінами до офшорної фірми (нижче вартості), вона отримує кілька податкових переваг. По-перше, вона може повернути податок на додану вартість, який був сплачений при придбанні сировини або матеріалів. По-друге, це дозволяє знизити суму, що підлягає оподаткуванню податком на прибуток, що в свою чергу призводить до зменшення податкових зобов'язань. Навіть у разі отримання загального збитку, компанія може використовувати його для подальшого ухилення від сплати податку в майбутніх податкових періодах.

Крім зазначеної експортної схеми, в практиці використання офшорних юрисдикцій існують і інші підходи. Наприклад, можна згадати про застосування агентської схеми, де резидент компанії певної країни діє в якості представника офшорної компанії. Він здійснює господарські операції від свого імені, але на кошти офшорного підприємства. Така схема реалізується шляхом:

1. Багатонаціональна корпорація реєструє офшорну філію як окреме юридичне підприємство. Ця філія стає офшорним агентом корпорації.

2. Багатонаціональна корпорація укладає договір зі своєю офшорною філією, який визначає умови співробітництва та повноваження офшорного агента. Цей договір може включати передачу прав на використання активів, технологій, брендів, патентів тощо.

3. Офшорна філія, діючи як офшорний агент, виконує певні функції в інтересах багатонаціональної корпорації. Це може включати укладання угод, ведення торгівлі, надання послуг, керування активами, фінансове адміністрування та інші дії, пов'язані з бізнес-операціями.

4. Офшорна філія отримує платежі від клієнтів або інших підрозділів корпорації відповідно до укладених угод. Ці кошти можуть бути спрямовані на банківські рахунки офшорної філії, де вони підлягають оподаткуванню за низькими податковими ставками або можуть бути звільнені від оподаткування.

5. Завершальним етапом є ефективне управління прибутком та розподіл збалансованих фінансових результатів.

При цьому, компанія офіційно отримує комісійну винагороду, яка зазвичай становить 5%. З цієї суми компанія сплачує податок у країні свого функціонування. Проте, всі реальні прибутки надходять на рахунки офшорної компанії. Важливою умовою застосування цієї схеми є те, що власники компанії-агента і офшорної компанії (їхні бенефіціари) не повинні бути одними й тими ж особами, оскільки в такому випадку ця діяльність може бути вважена ухиленням від сплати податку [49].

Офшорна лізингова схема є ще одним варіантом використання офшорних юрисдикцій багатонаціональними корпораціями. Типовим сценарієм такої схеми може бути наступний:

1. Багатонаціональна корпорація укладає угоду з офшорною юрисдикцією, де вона створює офшорну компанію або використовує наявну компанію для виконання лізингових операцій.

2. Офшорна компанія купує виробниче обладнання за кордоном, витрачаючи фінансові ресурси.

3. Офшорна компанія здає виробниче обладнання в лізинг вітчизняному підприємству. Угода про лізинг встановлює умови, включаючи розмір лізингових платежів і термін лізингу.

4. Вітчизняна компанія здійснює сплату лізингових платежів офшорній компанії. Ці платежі можуть бути визначені у вигляді відсотків за кредитом.

Оскільки операції з лізингу в офшорних юрисдикціях не підлягають оподаткуванню або оподатковуються за низькими ставками, то компанія, що здає в лізинг, може зменшити суму оподатковуваного доходу в країні свого функціонування. Відсотки, отримані вітчизняною компанією як лізингові платежі, можуть бути оподатковані за більш низькою ставкою або зовсім не оподатковуватися.

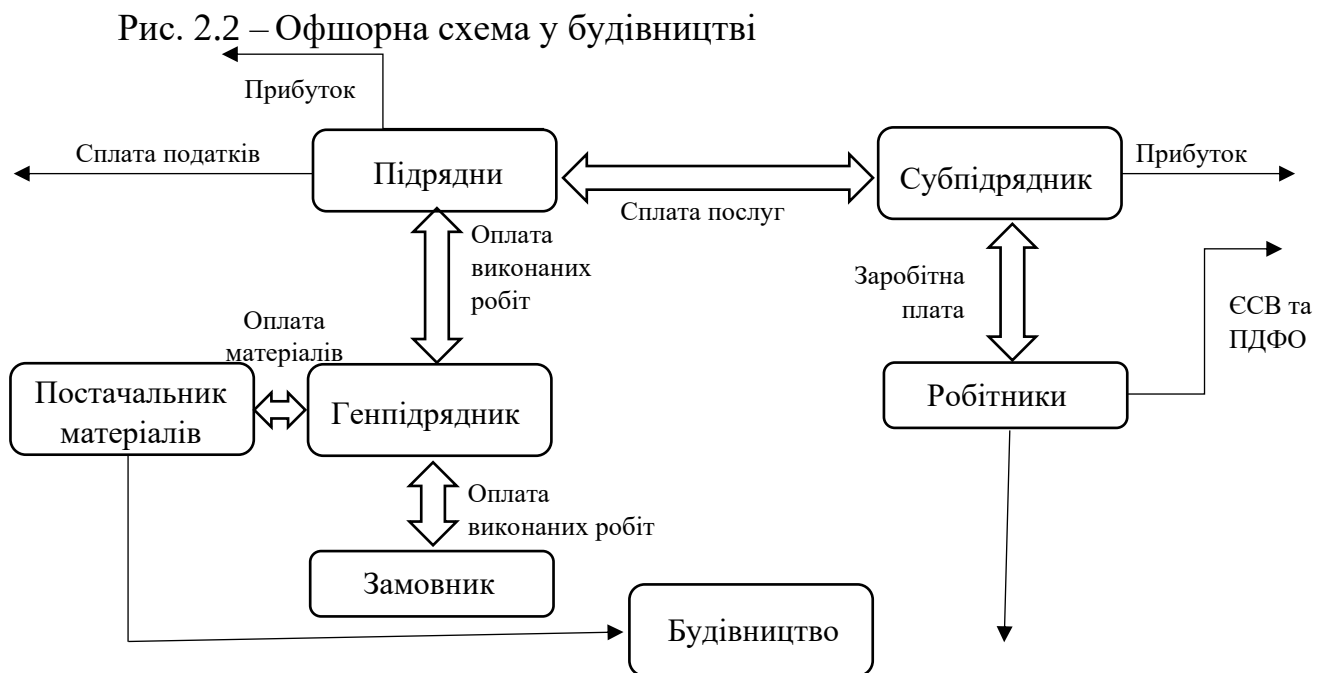
Ще однією схемою уникнення оподаткування, хоч і складнішою, є застосування схем із залученням трастів. Необхідно побудувати схему, яка б забезпечувала захист активів та оптимальне оподаткування прибутку від володіння активами. При цьому під захистом активів слід розуміти наступне:

- конфіденційність володіння;
- можливість управління активами;
- можливість підтвердити свої права на активи;
- неможливість передачі активів без дозволу власника.

Анонімність і відокремлення засновника, бенефіціара та довіреної особи роблять трасти зручним механізмом ухилення від сплати податків. Таким чином, у

багатьох офшорних юрисдикціях довірчі особи не зобов'язані звітувати про дохід трасту податковим органам країни проживання бенефіціара. Ця ж функція трастів також використовується для відмивання грошей. Ще один спосіб уникнути трастового податку — це прогресивний податок на прибуток, коли дохід офіційно належить трасту. Також передача майна через траст звільняє бенефіціара від сплати податку на спадщину. Податок на спадщину стягується майже в усіх юрисдикціях, які застосовуються до трастів.

Наступна схема використовується в будівництві. У цьому випадку іноземна зареєстрована компанія виступає генпідрядником і всі платежі за будівельні роботи перераховуються генпідряднику. Паралельно буде створено постійну будівельну компанію, яка виступатиме субпідрядником. Офшорна компанія перераховує їй чисту вартості будівельних матеріалів та зроблених робіт. В кінцевому результаті субпідрядник нічого не заробляє або отримує менше прибутку, тому податки нижчі, тоді як реальний прибуток залишається в офшорній компанії [50]. На рисунку 2.2 схематично зображено суть даної схеми:

Джерело: розроблено автором на основі [50].

Важливо зазначити, що не всі системи, які використовують офшорні компанії, або навіть усі офшорні юрисдикції, є високонадійними. Так, чим вища репутація, тим вище вартість обслуговування компанії в даній сфері (табл. 2.6).

Таблиця 2.3 – Вартість заснування та обслуговування офшорної компанії у 2023 році

Юрисдикція	Вартість реєстрації, євро	Вартість з другого року, євро	Бухгалтерська звітність	Тривалість реєстрації
Британські Віргінські острови	2000	1500	ні	3 тижні
Беліз	1400	1200	ні	3 тижні
Гонконг	від 2400	1800	так	від 7 днів
Панама	1900	1400	ні	2-3 тижні
Маршаллові острови	1500	1000	ні	до 2 тижнів
о. Мен	2300	1870	так	2-3 тижні

Джерело: складено автором на основі [51].

Враховуючи поширеність таких офшорних юрисдикцій і різноманітних систем, які були запроваджені за їх підтримки, кожна країна розробила власний перелік юрисдикцій, які визнаються офшорними зонами, і тому ці юрисдикції мають певні норми фінансового менеджменту. для компаній, які беруть участь у формі. У цьому випадку найбільше від діяльності офшорної юрисдикції страждає звичайна країна, а отже і її бюджет.

Узагальнюючи проведений аналіз, можемо сказати, що офшорні схеми стали неодмінною частиною глобальної економіки, але їх вплив і наслідки викликають суперечності і вимагають уваги та ефективного регулювання. Використання офшорних центрів нерідко пов'язане з незаконним виведенням капіталу, ухиленням від оподаткування та іншими негативними практиками. Це призводить до збитків для державних бюджетів, нерівності у розподілі доходів та підірвання довіри до фінансової системи. Ефективна регуляція офшорного бізнесу сприятиме створенню стійкої глобальної фінансової системи, збереженню фінансової стабільності та забезпеченню довіри інвесторів. Прозорість, співпраця і обмін інформацією між

країнами стануть основою для ефективної протидії негативним наслідкам податкового ухилення та забезпечення справедливого розподілу багатства. Так само офшорні схеми можуть мати позитивні аспекти, такі як залучення іноземних інвестицій та стимулювання економічного зростання. Проте, важливо забезпечити їх чесне та відповідальне використання, враховуючи інтереси держав, громадян та всього світового співтовариства. Тільки тоді офшорні схеми можуть стати інструментом для сприяння розвитку економіки та підтримки стабільності в глобальному фінансовому середовищі.

2.2. Офшорні банки у глобальній структурі офшорних бізнес-операцій

Кожен міжнародний сектор, будь то виробництво чи торгівля, постійно шукає кошти для своєї діяльності. Через суворі правила, відсоткові ставки та податки жодна компанія не може приймати кошти зі своєї країни. Підприємства по всьому світу шукають безпечне місце для інвестування, безперешкодно виводять кошти та легко інвестують у свій бізнес у будь-якій точці світу. Зараз Маврикій, Мальта, Панама, острів Мен, Кіпр, Сейшельські острови та Гаваї є одними з центрів залучення офшорних банків. З 2003 року уряд Індії дозволив банкам організовувати офшорні банківські операції в спеціальних економічних зонах [52]. Таким чином, офшорна банківська система стала частиною міжнародного бізнесу.

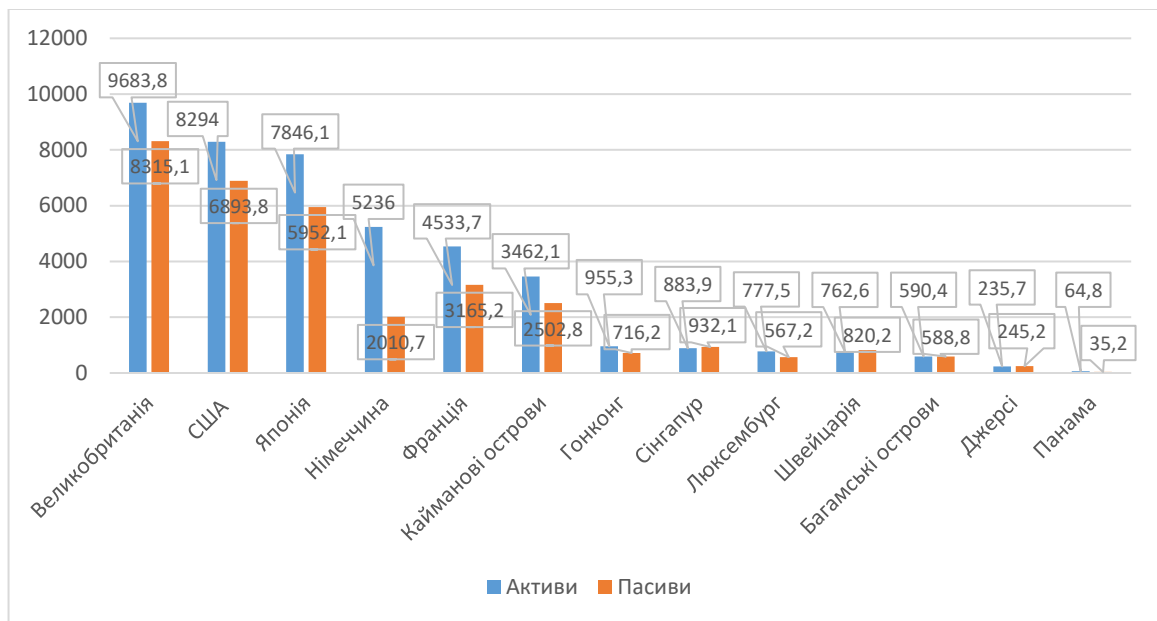
Офшорний банк — це банківський підрозділ, створений іноземними банками на території з обмеженнями правилами та мінімальним втручанням з боку приймаючої країни. Офшорна банківська установа збирає кошти в іноземній валюті від нерезидентів і на міжнародних фінансових ринках і інвестує їх у проекти, створені в країні перебування або в третій країні приймаючою країною. Коротше кажучи, офшорний фінансовий центр є більш зручною та безпечною банківською системою для бізнесу, щоб зберігати та запозичувати кошти для бізнесу.

В основному офшорні банки можуть бути розділені на дві основні категорії. Перший є спеціалізованим підрозділом найбільшої у світі фінансової установи, створеної для обслуговування міжнародного бізнесу. Другими можна назвати малі банки, що складаються з окремих фінансово-галузових груп і навіть фізичних осіб. Останні створюються самими учасниками ринку. Крім того, багато офшорних юрисдикцій дозволяють створити кредитну організацію відносно недорого. Наприклад, створення банків у Домініканській федерації, на Сейшельських і Багамських островах користується популярністю серед професіоналів [53].

Перевага банківського відділення порівняно з традиційним банком полягає в тому, що на такі офшорні установи не поширюються правила та обмеження, які застосовуються до національних фінансових установ, оскільки це має відношення до іноземної валюти, та іноді пакету допомоги та податкових пільг. Відповідно до закону, відділенням офшорних банків не дозволяється приймати внутрішні депозити або проводити операції з місцевими установами чи клієнтами. Усі операції офшорної банківської установи повинні відповідати її специфікаціям. Офшорні банківські центри мають широкий спектр фінансових функцій і банківської діяльності, які можна здійснювати в більшості юрисдикцій, де вони розташовані. Наприклад, у таких країнах, як Індія та Австралія, торгівля іноземною валютою таких компаній звільнена від правил, які зазвичай застосовуються до вітчизняних фінансових установ, і користується сприятливим податковим режимом. Це економічні стратегії, спрямовані на залучення інвестицій іноземних компаній і залучення прибуткових валютних операцій.

Приблизно 85% глобальних активів переносяться міжнародними компаніями через офшорну банківську мережу, яка включає в себе майже всі найбільші банки світу. Порівняти рівень зовнішніх пасивів та активів банківської галузі можна на рисунку 2.3:

Рис. 2.3 – Зовнішні активи та пасиви банківської галузі в 2021р., млрд дол. США

Джерело: складено автором на основі [54].

Аналізуючи дані, стає очевидним, що, незалежно від їхнього розміру та економічного впливу, офшорні юрисдикції переважно притягують глобальні банківські активи і пасиви.

Більшість ліцензованих банків в неофшорних юрисдикціях відмовляються відкривати рахунки офшорним компаніям, посилаючись на недовіру з боку офшорних компаній і підозри у відмиванні грошей. Тому офшорні компанії зазвичай надають послуги офшорним банкам. Водночас великі європейські банки інвестують близько 20 мільярдів євро на рік у «податкові гавані» (офшорні зони), що становить 14% їхнього загального прибутку [55]. Таблиця 2.4 показує діапазон використання та особливості офшорних банківських рахунків:

Таблиця 2.4 – Напрями використання офшорних банківських рахунків

Сфера використання	Коротка характеристика
Розрахунковий (операційний)	На розрахунковий рахунок приймається оплата від клієнтів, отримується зарплата, також здійснюються витрат на повсякденні потреби і для оплати бізнесвитрат. Для цих рахунків зазвичай не існує обмежень по вхідних і вихідних платежах.

Продовження таблиці 2.4

Ощадний (накопичувальний) рахунок	Такий рахунок є засобом для накопичення вільних коштів та отримання відсотків на них. Існують пропозиції, коли відсотки нараховуються навіть для активного рахунку. У закордонних банках можуть бути запропоновані вищі відсоткові ставки, ніж у власній країні.
Інвестиційний рахунок	Клієнти отримують можливість збільшити свої активи не лише на невеликий відсоток, але на значно більш значимі суми. Інвестиційний рахунок може бути керованим безпосередньо клієнтом і використовуватися для участі в торгівлі на біржі або придбання акцій.
Мерчант-рахунок	Це тип корпоративного рахунку, який забезпечує можливість приймати онлайн-платежі. Зазвичай, це означає можливість приймати оплату за допомогою пластикових карт у режимі онлайн.

Джерело: складено автором на основі [56].

Поняття «банківського раю», яке пропонують офшорні банки, тісно пов'язане з самим офшором. Його головними перевагами є не лише нижчі податкові рівні, а й сприятливе правове середовище, яке прискорює банківські операції завдяки суворому дотриманню банківської таємниці, суворим правилам звітності, валютному регулюванню та відсутності прямого контролю з боку місцевих органів влади. Крім того, деякі офшорні банки пришвидшують реєстрацію банків, що дуже ускладнює проведення огляду їхніх операцій. У той же час, відсутність контролю за офшорними банківськими операціями є однією з серйозних проблем, оскільки це може призвести до всіляких шахрайських дій.

Поява «банківського раю» або офшорних банківських юрисдикцій після Другої світової війни була в основному пов'язана із суворими валютними обмеженнями та валютним законодавством. Це обмежувало можливості банку транснаціоналізувати свою діяльність. Офшорні банки часто були «банками без персоналу», оскільки їм не дозволялося надавати банківські послуги в їхній зареєстрованій державі. На практиці бізнесом керувала головна компанія, а офшорна банківська діяльність була зведена до секретарських функцій. Однак офшорний банк також може бути добросовісною установою, що надає банківські послуги (через мережу відділень або електронну систему).

Офшорний банк повинен отримати банківську ліцензію, щоб вести бізнес. Банківські ліцензії діляться на три категорії: «А» «Б» «В». Ліцензії типу «А» доступні

для кількох найавторитетніших великих міжнародних банків. Це дозволяє проводити операції в будь-якій іноземній валюті як з нерезидентами, так і з резидентами офшорних юрисдикцій. Найпоширенішим ліцензіями є тип «В», за якою працює більша частина офшорних банків. Розрізняють такі варіанти цієї ліцензії (див. таблицю 2.5):

Таблиця 2.5 – Типи ліцензії типу «В»

«Необмежені» банки Офшорні банки з повною ліцензією типу «В»	«Обмежені» банки Офшорні банки з обмеженою ліцензією типу «В»	Банки «без персоналу» Офшорні керовані (administered) банки
Банки отримують ліцензію від приймаючої країни, що дозволяє їм здійснювати банківські та/або трастові операції за межами цієї країни. Такі банки мають право надавати послуги своїм клієнтам поза територією, на якій вони фізично розташовані.	Банки отримують спеціальну ліцензію, схожу на "необмежену" банківську ліцензію, за винятком того, що вони можуть проводити операції лише з визначеними іноземними особами або корпораціями, які зазначені у їх ліцензії. Зазвичай, створення таких банків є процесом, який вимагає менше зусиль.	Ці банки діють на основі головної банківської ліцензії, укладеної спеціальною угодою між ними та власником офшорного банку. Для створення такого банку необхідна відповідна ліцензія.

Джерело: складено автором на основі [56].

Ліцензії типу «С» мають низку обмежень щодо типів іноземної валюти та типів нерезидентів, якими офшорні банки можуть торгувати.

Як правило, адміністративні функції контролю та забезпечення діяльності офшорних банків, які він обслуговує, виконує базовий банк, розташований за межами офшорної юрисдикції. Офшорні банки мають окремий зв'язок зі своїм зареєстрованим офісом. Окрім цих адміністративних функцій, фактичні банківські операції можуть здійснюватися відповідно до договору. Банківські комунікації використовуються для видачі мультивалютних підтверджень платежу, депозитних сертифікатів і банківських виписок для документування та обробки валютних операцій [57].

Існують також «представницькі» банки, які організовані та мають ліцензію в одній країні та мають ліцензію на відкриття представництва в іншій країні. Вам потрібно вести бізнес в іншій країні, але ви можете вести бізнес в будь-якій країні.

Використання «представницьких» банків є «другим шаром ізоляції», і, наприклад, офшорний банк, що базується в Монтсерраті, може отримати ліцензії на представництво в Терсі та Кайкосі. Таким чином, він може вести бізнес з островами та окремими особами, які мають бізнес у будь-якій країні світу, крім Монтсеррату та островів Терс і Кайкос. Навіть якщо хтось дізнається про походження банку Терс і Кайкос, він може ніколи не дізнатися, що банк насправді ліцензований і організований у Монтсерраті [57, с. 84-85]. Ознайомитись детальніше з деякими офшорними банками можна в таблиці 2.6:

Таблиця 2.6. – Офшорні банки та їх деякі характеристики

Країна	Назва банку	Відвідування банку для відкриття рахунку	Мінімальний залишок на рахунку	Час відкриття рахунку
Австралія	LGTC банк	Знадобиться особистий візит	Від 500 000 євро	Від 1 місяця
Німеччина	COMMERZBANK	Ввізит не потрібен	немає обов'язкових вимог до мінімального залишку чи обороту	Один місяць з моменту подачі документів
	Varengold Bank AG	Зустріч з співробітником банку	немає обов'язкових вимог до мінімального залишку чи обороту	Чотири тижні
Гонконг	Bank of China Limited(BOC)	Знадобиться особистий візит	1000 дол. США	Від 1 місяця
	HSBC Bank	Знадобиться особистий візит	Від 10 000 дол. США	Від 1 місяця
Кіпр	Bank of Cyprus	Ввізит не потрібен	1000 євро	2-3 місяці
	Hellenic Bank	Ввізит не потрібен	Не вимагається	2-3 місяці
Сент-Люсія	Hermes Bank	Ввізит не потрібен	1000 євро	Від 2 тижнів

Джерело: складено автором на основі [59].

Деякі банки, такі як Barclays, HSBC і NatWest (раніше Royal Bank of Scotland), використовують особливо низькі ефективні ставки податку на прибуток (до 15%). Ефективна ставка податку обчислюється шляхом визначення співвідношення між загальною сумою сплаченого податку та оголошеною прибутковістю в різних юрисдикціях. Використання банками податкових притулків стало предметом жвавих обговорень серед активістів, особливо після фінансової кризи 2008 року, коли понад 1,5 трлн євро було витрачено на надання фінансової допомоги проблемним банкам у Європі.

Незважаючи на введення подання звітності по країнах у 2014 році, відсоток прибутку, зареєстрований у податкових притулках, залишився стабільним протягом останніх 7 років. За цей період, вісім банків збільшили свій прибуток в податкових гаванях, включаючи Intesa Sanpaolo (+12,2%), Monte dei Paschi di Siena (зростання на 19,4%), HSBC (+7,9%), Nordea (+2,1%), Barclays (+4,3%), Banco Santander (+0,8%), BBVA (+1%) та Rabobank (+0,7%).

Поведінка досліджених банків варіюється. Середній відсоток прибутку складає близько 20%, проте ця цифра змінюється від 0% у дев'яти банків аж до 58% у HSBC, що пояснюється тісними зв'язками HSBC з Гонконгом, який розглядався як податкова гавань в рамках дослідження.

Гонконг – фінансовий центр Східної Азії. Концентрація банківських установ одна з найбільших у світі. Банки дотримуються своєї чистоти та іміджу території, воліють знайомитися з клієнтами особисто. Банки відкривають комерційні, ощадні, трейдингові рахунки та пропонують велику кількість сучасних банківських продуктів та послуг. HSBC, який є одним з найбільших банків у світі, забезпечує 10% обігу, прибутку та співробітників серед 36 досліджених банків. Згідно зі звітом, його прибуток має найнижчі середні ефективні податкові ставки (13%).

Офшор Сент-Люсія є членом експертної групи боротьби з відмиванням грошей Панамериканського комітету, який бореться зі зловживанням наркотиками. Також у Сент-Люсія діє угода про обмін податковою інформацією із США.

Як бачимо, банки зазвичай мають різні вимоги до мінімального статутного капіталу залежно від повноти їх ліцензії. Чим більший спектр охоплених послуг, тим більший цей капітал. Банківські установи зазвичай мають значно вищий рівень статутного капіталу, ніж інші офшорні компанії, що впливає на рівень реєстраційних зборів та обов'язкових щорічних відрахувань.

Інші країни з добре розвиненими офшорними банківськими структурами включають острів Мен, острови протоки, Кайманові острови, Багами, Бахрейн і Панаму. Їх поява пояснюється не тільки бажанням скористатися відсутністю оподаткування та регулювання, а й бажанням залучити надлишки коштів із сусідніх країн – членів Організації країн-експортерів нафти.

Наприклад, на Багамах працюють близько 400 банків у 30 країнах із загальними активами 200 мільярдів доларів. На Кайманових островах існує приблизно 600 ліцензованих банків із загальними активами понад 500 мільярдів доларів. У Джерсі працюють 64 банки в 17 країнах, але цей список включає всі 10 найбільших банків США, усі 10 найбільших банків Великобританії, а також банки Швейцарії, Канади, Німеччини, Ірландії, Ізраїлю та Іспанії.

Особливості офшорних банків є привабливими не лише для податкового планування, але й для зберігання капіталу заможних людей, включаючи тих, хто тимчасово або постійно не проживає у своїй країні. Офшорні юрисдикції розвинули так звані приватні банківські послуги (private banking). Приватне банківське обслуговування включає такі звичайні фінансові послуги, як чекові та ощадні рахунки, але з більш персоналізованим підходом: «менеджер із зв'язків» або «приватний банкір» призначається для кожного клієнта для вирішення всіх питань. За оцінками, до 1/3 всіх активів, що перебували в управлінні «private banking» в кінці 1990-х років, було розміщено в класичних офшорах. Наприклад, на Швейцарію припадало 36% глобального ринку приватного банківського обслуговування.

Офшорне банківське обслуговування має безліч переваг, які є привабливими для клієнтів. По-перше, воно надає можливість скористатися лояльним державним

регулюванням, що дозволяє знизити податкові обов'язки та інші обмеження. По-друге, вищий рівень банківської та комерційної секретності забезпечує конфіденційність та захист фінансових активів клієнтів. Однією з привабливих особливостей офшорних банків є анонімність вкладників, оскільки інформація про них залишається конфіденційною. Крім того, в офшорних юрисдикціях відсутні або мінімізовані податки, що дозволяє клієнтам зберігати більший обсяг своїх фінансових активів. Світові банківські холдинги та компанії також використовують власні офшорні банки як міжнародні платіжно-розрахункові та резервні центри. Це дозволяє їм ефективно управляти своїми фінансовими операціями та забезпечити стійкість в умовах глобального ринку. Водночас, акумуляція капіталу в офшорних банках може мати негативний вплив на країну, звідки походять ці капітали, оскільки вони можуть втрачати значну частину свого потенційного розвитку. Однак, для власників офшорних активів це може бути дуже вигідним з погляду оптимізації податкових платежів та збереження капіталу.

Таким чином, можемо підсумувати, що система офшорних банків з високою конфіденційністю, вільним або низьким оподаткуванням та високими процентними ставками привертає увагу міжнародних клієнтів. Однак ці фактори часто сприймаються світовою спільнотою негативно, оскільки вони сприяють ухиленню від сплати податків, відмиванню грошей чи приховуванню незаконних коштів. Проте, важливо зазначити, що не всі офшорні банки залучені до незаконних дій, і вони можуть виконувати важливу роль у міжнародних фінансових операціях та інвестиціях. Ефективне регулювання та нагляд за офшорними банками, спільна співпраця між країнами та встановлення міжнародних стандартів можуть допомогти забезпечити законність та стабільність в офшорному банкінгу, зменшити ризик фінансових злочинів і зберегти довіру до глобальної фінансової системи.

2.3. Національні і наднаціональні механізми деофшоризації бізнес-діяльності

Міжнародне правове регулювання офшорного бізнесу сконцентровано в основному на роботі таких організацій: Групи розроблення фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) [59] і Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) [60]. FATF є міжнародною організацією, якою володіють всі розвинені та багаті країни, включаючи Китай, Індію, Бразилію, Аргентину та Мексику. Вона займається розробленням заходів для формування в кожній країні режиму, що протидіє легалізації незаконно отриманих доходів. Рекомендації FATF направлені на:

- поліпшення правової системи у країнах;
- збільшення ролі кредитних та фінансових установ у протидії з відмиванням грошей;
- активізацію міжнародного співробітництва у сфері запобігання відмиванню капіталів.

Крім того, FATF, враховуючи рівень ризику, розробила два списки країн - "чорний" і "темно-сірий". Ці країни відмовляються від впровадження контрзаходів для захисту світової фінансової системи від ризиків відмивання грошей

FATF розробила 40 рекомендацій у сфері протидії злочинному відмиванню грошей та фінансуванню тероризму, які переглядаються кожні п'ять років і є, по суті, центральними інструментами роботи FATF. Наведені рекомендації являють собою низку правових та організаційних заходів, спрямованих на формування національного (державного) режиму боротьби з офшорами. Резолюція Ради Безпеки ООН №1617 [61] від 2005 року зробила ці заходи обов'язковими для держав-членів ООН.

Деякі рекомендації, запропоновані FATF, стосуються посилення процедур ідентифікації власників офшорних компаній. Наприклад, це може включати обмеження випуску акцій на пред'явника та обов'язкове розкриття інформації про

власника компанії. Додатково, закордонні банки мають право заморожувати кошти на рахунках офшорних компаній навіть при найменших підозрах щодо незаконної діяльності. Цікаво, що в повідомленні FATF "Про типові методи відмивання грошей" одним з методів відмивання грошей був визнаний "сірий" імпорт.

На додаток до попередньо згаданих рекомендацій щодо боротьби з офшоризацією, важливо розробити ефективні механізми деофшоризації, які вже вивчаються та розробляються Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). У 2013 році ОЕСР підготувала звіт під назвою "Про розмивання бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування" (BEPS), який пропонує глобальну стратегію для країн з метою забезпечення справедливого оподаткування. Цей звіт спрямований на збільшення прозорості, покращення обміну інформацією, запобігання штучному переміщенню прибутку в низькоподаткові юрисдикції та забезпечення бізнесу більшої передбачуваності та стабільності.

Проект BEPS був створений відповідно до занепокоєння податкових органів країн щодо втрати податкових надходжень через політику компаній, спрямовану на розмивання бази оподаткування та переміщення прибутку в офшорні юрисдикції. Однак, розробка цього проекту має корінну причину в недоліках існуючого поділу прав на оподаткування, спричиненими змінами у бізнес-середовищі та зростанням ролі інтелектуальної власності. Проект отримав підтримку від "Великої двадцятки" та інших країн.

У звіті BEPS підтверджуються емпіричні методики, розглядаються основні принципи оподаткування та передумови розмивання бази оподаткування. Зазначається, що розвиток цифрової економіки ускладнює здійснення впливу держави на оподаткування, і наводяться різноманітні методи контролю ухилення від сплати податків. ОЕСР запропонувала низку заходів, які можна розподілити на такі групи:

- заходи для досягнення міжнародної узгодженості в сфері корпоративного оподаткування, включаючи усунення відмінностей у оподаткуванні гібридних інструментів, посилення правил щодо "контрольованих іноземних компаній" і

обмеження розмивання бази оподаткування шляхом врахування витрат на відсотки та інші форми фінансування;

- заходи щодо оподаткування компаній у цифровому секторі;
- заходи для відновлення рівноваги в міжнародних стандартах, зокрема, у боротьбі з зловживанням угодами про уникнення подвійного оподаткування та штучним уникненням статусу постійного представництва;
- заходи відповідності порядку ціноутворення та порядку утворення вартості;
- заходи для забезпечення транспарентності.

Проект BEPS спрямований на створення більш справедливої та ефективної системи оподаткування, що сприятиме збалансованому розподілу прибутку між країнами та зменшенню можливостей для податкових ухилень.

Зазвичай офшорні юрисдикції чи офшорні зони поділяються на різні категорії в залежності від різних ознак. Однак, особливу увагу приділяють класифікаціям, розробленим FATF і ОЕСР, які відображено в таблиці 2.7:

Таблиця 2.7 – Класифікація офшорних юрисдикцій FATF і ОЕСР

Організація	«Чорний список»	«Темно-сірий список»	«Білий список»
FATF	Країни, що не співпрацюють із FATF з питань боротьби з відмиванням грошей і протидії тероризму: Іран, Північна Корея.	Юрисдикції зі стратегічними недоліками у цій сфері, що зробили недостатній прогрес: М'янма.	Країни, що усувають недоліки у сфері протидії тероризму і відмивання грошей.
ОЕСР	Країни, що не прийняли податкові стандарти на 2016 р.: Коста-Ріка, Лабуан, Уругвай, Філіппіни.	Юрисдикції, які взяли на себе зобов'язання з упровадження податкових стандартів, але ще не реалізували їх: Науру і Ніуе.	Юрисдикції, де достатньою мірою були впроваджені податкові стандарти міжнародного рівня.

Джерело: [62].

Організація економічного співробітництва та розвитку і Фінансова діяльність з боротьби з відмиванням грошей не мають права впливати на внутрішні ринки держав. Однак, їхні рекомендації спрямовані на протидію зростанню числа офшорних зон і зменшення відтоку капіталу до таких зон. Політика цих організацій безпосередньо стосується офшорів і рекомендує їм усунути недоліки в податковому та валютному законодавстві, що дозволяє офшорним компаніям функціонувати на їхніх територіях. Зазначені організації діють як порадики, пропонуючи країнам рекомендації та стандарти щодо боротьби з офшоризацією, відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Вони сприяють спільній координації зусиль країн у цих питаннях, але реалізація рекомендацій залишається відповідальністю кожної окремої держави.

Крім ОЕСР і FATF, існують різні організації на регіональному та міжнародному рівнях, які також займаються проблемами деофшоризації. Серед них можна виділити Інтерпол - міжнародна організація, яка спеціалізується на розслідуванні міжнародних економічних злочинів і боротьбі з відмиванням грошей. Інтерпол співпрацює з країнами-членами, обмінюючи інформацію та сприяючи спільним розслідуванням [62].

Також до організацій, які займаються боротьбою з офшоризацією, входить Організація країн ЄС із боротьби з комерційною злочинністю (CCCU). Вони спільно працюють над розробкою стратегій та політик для попередження та припинення незаконної діяльності в офшорних зонах.

Додатково, група з банківського контролю і Міжнародна організація контролю обігу цінних паперів також залучені до боротьби з офшоризацією. Вони здійснюють нагляд за діяльністю фінансових установ і контролюють обіг цінних паперів, забезпечуючи відповідність нормативним вимогам та запобігаючи незаконним операціям.

Крім того, варто згадати Бернський клуб, який об'єднує представників правоохоронних органів країн Західної Європи та сприяє обміну досвідом та

координації зусиль у боротьбі з офшоризацією. Ці організації працюють у партнерстві з країнами-членами та співробітничать між собою, щоб ефективно впливати на проблему офшоризації і зменшити негативні наслідки, пов'язані з використанням офшорних зон.

У зв'язку зі строгими правилами щодо конфіденційності та банківської таємниці, міжнародні організації приймають конкретні заходи з протидії офшорам. Зокрема, вони спрямовані на підвищення відкритості та прозорості в офшорних юрисдикціях для компаній-нерезидентів і зниження рівня конфіденційності щодо проведення операцій. Один із заходів передбачає введення додаткових норм валютного контролю над операціями, що відбуваються в офшорах. Деякі країни, які вважаються "некласичними офшорами", зобов'язані повідомляти зацікавлені країни про "підозрілі" транзакції. Наприклад, якщо постійно переводяться однаково великі суми без вказівки реальних одержувачів і причин таких операцій.

Однак, випадок переведення незаконно отриманих коштів складно встановити без судового рішення, що зобов'язує розкрити відповідні дані. Засади банківської таємниці дають бенефіціарам можливість приховувати всі транзакції виходу та надходження коштів. Проте в деяких країнах, наприклад, у Швейцарії, законодавство встановлює, що якщо операція має ознаки підозрілості, банк повинен повідомити відповідні органи або уряд країни, з якої походить капітал.

Варто відзначити, що в деяких країнах був набутий певний досвід щодо деофшоризації економіки. Одним зі значних аспектів цього досвіду є концепція Контрольованих Зарубіжних Компаній (Controlled Foreign Companies - CFC). Законодавство, що регулює контрольовані зарубіжні компанії, спрямоване на запобігання ухиленню від сплати податків шляхом використання офшорних компаній. Суть концепції полягає в тому, що дохід, отриманий зарубіжною компанією, яка контролюється резидентами даної країни, підлягає оподаткуванню в країні резидентів. Це означає, що пряме застосування офшорних компаній для накопичення

зарубіжних доходів не надає власникам компаній законної можливості уникнення оподаткування цих доходів в країні проживання.

В рамках Європейського Союзу, регулювання офшорних практик базується на "Повідомленні щодо протидії та боротьби з фінансовими та корпоративними зловживаннями" [63], яке було прийняте у 2004 році. Цей документ спрямований на посилення обміну інформацією між країнами щодо оподаткування підприємств і встановлення єдиної політики серед членів ЄС щодо офшорних територій.

Також, на острові Кіпр, який відомий своїм офшорним статусом, проводяться заходи з економічної та валютно-фінансової інтеграції з іншими країнами ЄС. Ці заходи спрямовані на зближення фінансової системи острова з іншими країнами ЄС. Серед них є уніфікація ставки податку на прибуток для офшорних та національних компаній, раніше різних у п'ять разів. Крім того, проводиться розрізнення між резидентами та нерезидентами на основі місця розташування керівного органу та контролю компанії.

У країнах Європейського Союзу проблема офшоризації економіки менш виразна порівняно з країнами англосаксонської моделі капіталізму. Це обумовлено тим, що більшість європейських компаній використовує "м'які" (наприклад, Кіпр і Гібралтар) та "білі" (тобто престижні) офшори, такі як Люксембург і Мальта. У країнах континентальної Європи більш актуальною є проблема витоку приватних капіталів через офшорні юрисдикції.

Наприклад, Німеччина, яка є світовим лідером за кількістю угод про уникнення подвійного оподаткування, активно змушує офшорні юрисдикції укладати угоди про обмін податковою інформацією. З 1992р. законодавством Німеччини було внесено прямі застереження щодо застосування правил контролю над іноземними компаніями незалежно від укладених УЗПО [64]. З 2017 року в дію вступив новий закон про протидію відмиванню грошей, який передбачає створення реєстру бенефіціарного володіння. Усі компанії, їх юридичні представники та акціонери, зареєстровані в Німеччині, зобов'язані збирати, зберігати та надавати інформацію про своїх

бенефіціарних власників до загального реєстру. Новий закон надає зобов'язання забезпечувати прозорість і доступність інформації про власників, а порушення цього законодавства передбачає штрафи. У реєстрі бенефіціарного володіння компаній відкритий публічний доступ, і його дані можуть отримувати державні органи, особи, які зобов'язані надати інформацію про свого контрагента згідно з законодавством про боротьбу з відмиванням грошей, а також особи з "законною зацікавленістю" у доступі до реєстру, такі як журналісти та представники ЗМІ [65].

Франція не має спеціального законодавства, що регулює банківську таємницю. Внаслідок цього, банки мають обов'язок щомісяця надсилати запити податковим органам, в яких повідомляють про відкриття та закриття рахунків, суми отриманих доходів та відсотків від капіталу та іншу відповідну інформацію. Податкова служба має централізовану базу даних, в якій міститься інформація про всі відкриті банківські рахунки.

Незважаючи на детальне офшорне законодавство в Італії, країна має високу частку тіньової економіки у своєму ВВП та великі масштаби нелегального вивозу капіталу. Це явище в значній мірі визначається рівнем фінансового порядку в економіці країни [66].

У деяких інших країнах ЄС також застосовуються підвищені ставки оподаткування. Наприклад, у Чехії та Португалії за виплати роялті на офшорні компанії з "сірого" списку необхідно сплатити 35% та 15% податку відповідно, а за виплати компаній з "білого" списку - 25% у Португалії і 15% у Чехії. У Латвії ставка податку становить 15% для виплат дивідендів та роялті на компанії з "сірого" списку, а в Іспанії функціонує 3%-й додатковий податок при оформленні нерухомості на офшорні компанії [67].

Деякі країни ЄС борються з офшорною проблемою, використовуючи механізм податкових амністій. До прикладу, Італія мала практику проведення двох податкових

амністій. Перша амністія охоплювала період з 2003 по 2014 рік і стосувалась банківських рахунків, активів і коштів у сейфах, що належали італійським податковим резидентам. Платникам гарантували звільнені від кримінальної відповідальності, але не від адміністративної відповідальності, якщо вони сплатять певну суму податку в бюджет. Протягом цього етапу податкової амністії, юридичними та фізичними особами було подано 130 тисяч декларацій, загальна сума повернутих податків до бюджету становила близько 4 млрд євро, тоді як сума задекларованого доходу склала 60 млрд. доларів США. У 2016-2017 роках уряд Італії провів наступний раунд податкової амністії, в якому основними відмінностями стали сплата повної суми податку, зниження штрафів до 50% за виконання певних умов щодо переказу коштів, а також можливість самостійно оцінити податкові зобов'язання. Подібну податкову амністію також впровадила Греція в 2016-2017 роках, яка охоплювала всі раніше незадекларовані активи. Податкова амністія в Греції передбачала звільнення від кримінальної відповідальності та зменшувала рівень адміністративної відповідальності за несплату податків. За цей період було подано близько 100 тисяч добровільних декларацій, а додаткові податки, сплачені до грецького бюджету, становили 600 млн євро [68].

Податок на прибуток корпорацій значно відрізняється в країнах ЄС та зазвичай є вищим, ніж в Україні. У Бельгії він може досягати 43%, в Греції близько 43%, а в Португалії та Іспанії він сягає 35%. Навесні 2022 року Європейська комісія оприлюднила проект директиви, якою передбачено впровадження єдиної ставки корпоративного податку на рівні 15% на території ЄС. Це пропозиція, яка знаходиться на етапі планування і дискусій, і наразі ще не набула практичної сили. У разі прийняття такої директиви, це принесе певні зміни в системі оподаткування корпоративного сектора в Євросоюзі. Єдина ставка корпоративного податку може сприяти більш рівному оподаткуванню між країнами-членами та зменшити можливості для корпоративного податкового ухилення. Однак, важливо відзначити, що наразі перехід на єдину ставку є тільки планом і потребує подальшої узгодженості

та прийняття відповідними органами Європейського Союзу. Відповідно до поточного стану, різні країни ЄС мають свої власні ставки корпоративного податку, що може створювати різницю в умовах конкуренції між ними. У подальшому, результати дискусій та прийняття директиви будуть визначальними для змін в оподаткуванні корпорацій в Європі.

Україна у жовтні 2014 року прийняла закон, який зобов'язує всі компанії надавати інформацію про своїх власників до Єдиного державного реєстру. Незважаючи на це, через слабкий законодавчий контроль, якість даних в реєстрі залишає бажати кращого. Деякі компанії відмовляються передавати інформацію про своїх власників, а інші свідомо подають неправдиві дані.

Після проведення аналізу даних з Єдиного державного реєстру, Центр протидії корупції виявив, що значна кількість компаній замість кінцевого вигодоодержувача вказує номінального власника. Також було порівняно дані з реєстру в Британії, де виявлено суттєві відмінності. Четверта частина компаній не надала належну інформацію про бенефіціарів або навмисно внесла некоректні дані, вказуючи номінального власника або використовуючи офшорні юрисдикції в структурі власності.

Тому, Єдиний державний реєстр потребує поліпшення механізму верифікації кінцевого вигодоодержувача та посилення юридичної відповідальності за надання некоректної інформації до реєстру. Необхідно вжити заходи для забезпечення точності та достовірності даних, що подаються компаніями, а також для забезпечення суворого дотримання вимог щодо розкриття власників компаній.

Більшість стратегічних напрямків розвитку країни на сьогоднішній день орієнтовані на короткострокову соціальну політику. Проте в країні не вистачає системного планування політики на довгострокову перспективу. Ця ситуація є критичною і вимагає негайного контролю, що стосується протидії виведенню коштів в офшорні юрисдикції. Щороку орієнтовно 8 мільярдів доларів переказуються на рахунки в офшорних зонах, при цьому сума цього капіталу перевищує ВВП багатьох

країн. Важливо переглянути та прийняти нові списки офшорних зон, які визнаються впливовими світовими організаціями, щоб негайно заборонити будь-яку діяльність з офшорними зонами, які потрапили до списків "чорних" або "сірих". При цьому, для зниження привабливості взаємовідносин з іншими офшорними зонами, необхідно здійснити реформи [69].

Україна вже успішно прийняла закон, який називається "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запобігання розмиванню бази оподаткування та перенесенню прибутку в офшорні зони". Цей закон свідчить про впровадження міжнародних стандартів, рекомендованих світовими інституціями.

Також 2020 року було прийнято закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві». Згідно з ним, перші звіти про контрольовані іноземні компанії мають подаватися у 2024 році, але перший податковий період почався ще в 2022 році. Законодавство України повністю підтримало й імплементувало у вітчизняне законодавство затверджені Організацією економічного співробітництва та розвитку механізми протидії розмиванню податкової бази та переміщенню прибутків у низькоподаткові юрисдикції, іншими словами – в офшори.

Крім того, Україна приєдналась до плану BEPS (Базельська програма дій щодо переведення прибутку та вирішення питань подвійного оподаткування) і зобов'язалась реалізувати чотири ключові кроки:

1. Боротьба з податковими зловживаннями та використанням шкідливих режимів оподаткування.
2. Забезпечення контролю над зловживаннями уникнення подвійного оподаткування.
3. Вдосконалення правових норм, що стосуються питань ціноутворення.
4. Створення механізмів для вирішення питань міжнародного співробітництва та використання подвійного оподаткування.

Ці заходи свідчать про рішучість України боротися з податковим ухиленням, зміцнювати прозорість і справедливість у системі оподаткування, а також сприяти ефективному міжнародному співробітництву у податковій сфері.

"Європейський курс зеленого розвитку" та деофшоризація України - дві важливі і взаємопов'язані ініціативи, які мають суттєвий вплив на економіку, довкілля та стійкий розвиток країни. Україна, як асоційований партнер Європейського Союзу, також зобов'язалася впровадити зелений розвиток у своїй економіці. Це означає, що Україна має впроваджувати заходи, спрямовані на зменшення впливу на навколишнє середовище, підвищення енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та впровадження екологічних стандартів. Деофшоризація є важливою складовою "Європейського курсу зеленого розвитку", оскільки вона сприяє створенню справедливих та рівних умов для бізнесу, забезпечує прозорість фінансових потоків та збільшує довіру як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. Результатом успішної деофшоризації буде зміцнення економіки, залучення інвестицій, підвищення рівня довіри до бізнесу та збільшення екологічної стійкості України. Правильно спрямована політика деофшоризації сприятиме досягненню зелених цілей та стабільного розвитку країни в поствоєнний період.

Узагальнюючи наведене, відзначимо, що сучасні тенденції в економіці вказують на все більшу популярність деофшоризації у більшості країн світу. Міжнародні правила гри змінюються, тому підприємствам необхідно адаптуватися до цих змін. На сьогоднішній день використання офшорних структур без відповідного декларування стає дуже ризиковим для компаній. Глобальна деофшоризація спонукає міжнародні бізнеси проводити свою зовнішньоекономічну діяльність на рівних умовах. Це гарантує чесні та прозорі правила гри, в рамках яких кожна компанія може розвивати свою зовнішньоекономічну діяльність. Припинення використання офшорних зон допоможе рівномірному розподілу податків та інвестицій між країнами. Це буде вигідно як для світової економіки в цілому, так і для економік окремих країн.

Політика деофшоризації України після закінчення війни має бути спрямована на підтримку стабільного та стійкого економічного розвитку країни. Забезпечення прозорості, привабливих умов для бізнесу та ефективного управління фінансовими ресурсами залишатимуться ключовими завданнями українського уряду. Зниження рівня податків не сприятиме покращенню ситуації з виведенням коштів в офшорні зони. Навпаки, це може створити нові проблеми, залучаючи шахрайські схеми в легкодоступний бізнес. В першу чергу, потрібно врегулювати використання коштів у бюджеті та здійснити зміну політичного курсу [70]. Одним з головних напрямків майбутньої політики деофшоризації має бути подальше удосконалення податкової системи. Мають бути розроблені та впроваджені нові законодавчі акти, спрямовані на запобігання зловживанням та ухиленням від оподаткування, а також на забезпечення прозорості та контролю над фінансовими операціями. Досягнення високого рівня прозорості та ефективності податкової системи сприятиме залученню інвестицій та розвитку внутрішнього бізнесу.

Уряд має активно сприяти розвитку внутрішнього бізнесу та створенню сприятливих умов для підприємництва. Це включає захист прав власності, підтримку інновацій та створення сприятливого інвестиційного клімату. Такі заходи сприятимуть залученню нових компаній, які будуть базуватися в Україні та стати великими платниками податків, що сприятиме розвитку економіки та соціального забезпечення. Для забезпечення ефективної деофшоризації необхідно також провести реформи у контролі за рівнем корупції. Впровадження прозорих процедур закупівель, посилення ролі антикорупційних органів та зміцнення контролю за використанням фінансових ресурсів будуть важливими кроками у цьому напрямку.

Крім того, співпраця з міжнародними партнерами та участь в міжнародних ініціативах щодо деофшоризації та боротьби з фінансовими злочинами будуть важливими компонентами майбутньої політики України. Спільні зусилля та обмін досвідом сприятимуть підвищенню ефективності боротьби з офшорними схемами та зловживаннями у фінансовій сфері. Створити сприятливі економічні умови для

підприємництва та фінансової діяльності, що призведе до зменшення відтоку коштів з бюджету, сприяє розвитку резидентських компаній і відкриє можливості для більш активного інвестування. Зміцнення прозорості ведення бізнесу і правової системи.

ВИСНОВКИ

Сьогодні офшорні зони мають значний вплив на глобальний рівень перерозподілу капіталу. Більше того, деякі офшорні банківські центри вже проявляють конкурентоспроможність відносно провідних світових фінансових центрів.

Офшорний бізнес можна описати як особливу форму господарської діяльності підприємств, яка здійснюється у спеціальних пільгових зонах з низьким рівнем контролю з боку держави. Однією з основних умов для створення офшорних компаній є обмеження їх господарської діяльності на території самої офшорної зони. Часто головні офіси підприємств розташовуються у офшорних зонах, тоді як філії можуть бути розсіяні в країнах, де власники компаній є резидентами.

Варто відзначити, що теоретичне визначення, механізми реалізації, форми і рівні офшоризації бізнес-діяльності постійно еволюціонують відповідно до основних закономірностей і тенденцій світового господарства. Ключовою особливістю сучасної теорії офшорного бізнесу є її розвиток на основі міжнародного бізнесу, а також податкового, управлінського та інституційного механізму.

На розвиток офшоризації бізнес-діяльності спостерігається впливає ряд глобалізаційних факторів, що проявляється через механізми фінансово-валютного, транснаціонального, інституційно-регуляторного, соціально-майнового та інформаційно-комунікаційного характеру. Взаємодія цих імперативів спричиняє "автономізацію" офшорних фінансових центрів, їх поєднання у глобальну мережу та їх поступове перетворення на самостійну і невід'ємну підсистему глобального фінансового ринку. У той же час, основні причини "розмивання" корпоративним сектором податкової бази, легального виведення ним отриманих доходів чи майнових активів до офшорних юрисдикцій, призводять до значного загострення суперечностей між інтересами держав і корпорацій.

Стосовно ролі офшорних компаній у міжнародному бізнесі, дослідники мають різні погляди. Неможливо однозначно стверджувати, що офшорні механізми є виключно негативним явищем з точки зору права. Часто офшорні механізми виконують позитивну роль для держав і, отже, мають право на існування. Вони діють як альтернатива державам з високим рівнем оподаткування і звертаються до них суб'єкти господарювання, зазвичай з економічно розвинених країн. Офшорні юрисдикції стають конкурентами на глобальному рівні, попереджуючи встановлення податкової монополії.

Заборона проведення операцій з офшорними юрисдикціями може призвести до підвищення рівня оподаткування у всіх країнах для великої кількості платників податків. Це може спотворити фінансові потоки та вплинути на режим вільної торгівлі у всьому світі. Офшорні юрисдикції є спеціальним механізмом для стимулювання інвестиційної діяльності та збільшення доходів на депресивних територіях, де досягається економічний ефект шляхом розширення бази оподаткування та зменшення податкового навантаження.

Незважаючи на критику національних урядів і спроби регулювання офшорного підприємництва та банкінгу міжнародними організаціями, поширеність офшорних схем та операцій у різноманітних країнах не зменшується, а навіть зростає у деяких випадках. Враховуючи цю тенденцію, розумно використовувати можливості, які надають офшорні компанії та банки. Теоретичні основи та приклади офшорних схем і банківських рахунків дозволяють зрозуміти сутність та механізми податкової оптимізації і збереження фінансів та майна не тільки для власників великого бізнесу та впливових посадовців, але й для підприємців, які формують і впроваджують принципи стратегічного управління та маркетингу або прагнуть до ефективності своєї діяльності.

Хоча Україна займає незначну частку від загальних світових офшорних вузлів, використання офшорних зон резидентами країни суттєво впливає на державний бюджет. Великий відсоток річних інвестицій до країни надходить з офшорних зон,

особливо з Кіпру, куди потім здійснюється вивезення великих сум доходів українських резидентів. Щоб зреагувати на цю ситуацію, країна повинна самостійно внести зміни в політику, оскільки деякі інституції ще не включили її до своїх рядів, а увага європейських інституцій до проблеми відтоку коштів в офшори є обмеженою. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно встановити чіткий політичний курс, який не тільки розв'язуватиме соціальні проблеми. Реформи повинні охоплювати всі аспекти економіки, оскільки вплив на державний бюджет обумовлений не лише виведенням коштів в офшори, але й рівнем корупції, судовою та правовою політикою, стабільністю валютного курсу та зовнішніми факторами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. State of Tax Justice 2022. Stopgap edition. November 2022 URL: [State-of-Tax-Justice-2022-Tax-Justice-Network.pdf \(taxjustice.net\)](https://taxjustice.net/2022-Tax-Justice-Network.pdf)
2. Столярчук Я., Поручник А., Туролєв Г., Богатирьов О. Імперативи трансформації глобального бізнес-офшорингу / Я. Столярчук, А. Поручник, Г. Туролєв, О. Богатирьов // Міжнародна економічна політика. - 2021. - № 1(34). - С. 23-37
3. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу: монографія / за ред. Рогача О. І. Київ: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2019. С.25
4. Туролєв Г. О. Концепції міжнародного бізнесу у теоретичному дискурсі процесів офшоризації економічної діяльності / Г. О. Туролєв // Економічний простір. - 2020. - № 156. - С. 65-70. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2020_156_13
5. Aliber R. Z. (1970) A Theory of Direct Foreign Investment. The International Corporation, Ed. By Ch. Kindlberger, Cam., Mass., MIT Press
6. Hymer S. (1976) The International Operations of National Firms: A Study of Direct Investment. MIT Press
7. Stopfor J. M., Dunning J. H., Haberich K. (1980) The world directory of international enterprises
8. Підчоса О. В. Формування теорії транснаціональних корпорацій: базис та тенденції розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2010. Випуск 94. (Частина II). С. 257
9. Рогач О. Теорії міжнародного бізнесу. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. С. 130
10. Dunning J. The Theory of International Production. International Trade Journal. 1998. № 3. Р.21-24
11. Портер М. Международная конкуренция. Пер. С англ. М.: Международные отношения, 1993. С. 74

12. Jones R. W., Kierzkowski H. (1990) The role of services in production and international trade: A theoretical framework. *The Political Economy of International Trade*. Oxford, Basil Blackwell. Pp. 31–48
13. Taylor F. W. *The Principles of Scientific Management*. New York: Harper & Brothers. 1911
14. Harris F. W. How Many Parts to Make at Once. *Operations Research*. 1990. Vol. 38. № 6. P. 947–950; Shewhart W. A. *Economic control of quality of manufactured product*. New York: D. Van Nostrand Company, 1931.
15. Стапран Д. А. К вопросу о теории и практике (аут)сорсинга. *Российское предпринимательство*. 2016. Т. 17. № 7. С. 847.
16. Clark J., Cole S. *Global Simulation Models: A Comparative Study*. New York: John Wiley & Sons, 1975; Friedman M. *The Methodology of Positive Economics*. In: M. Friedman. *Essays in Positive Economics*. Chicago, 1958; Маршалл А. *Принципы экономической науки*: В 3 т.: Пер. с англ. М.: Прогресс, 1993. Пигу А. *Экономическая теория благосостояния*. Т. 2. М., 1985
17. Орлова В.К., Негрич І.М. Крива лаффера: теорія і практика, 2001. С. 477-481
18. Фридмен Милтон. Если бы деньги заговорили... / Милтон Фридмен; Пер. с англ. Проф. Л. С. Микша, канд. Физ. -мат. Наук А. М. Семёнов. - М.: Дело, 1998. -156 с.
19. Тимошенко І. В., Нащекіна О. М. Трансакційні витрати оподаткування як складова міжнародної конкурентоспроможності країни. *Економічна теорія та право*. 2017. № 4. С. 39.
20. Veblen T. *The Theory of Business Enterprise*, 1904.
21. Митчелл У. *Экономические циклы: Проблема и ее постановка*. М. — Л.: Госиздат, 1930.
22. *Глобальний ринок інтелектуальної власності: монографія* / О. Ю. Біленький, Я. М. Столярчук, О. М. Галенко, В. М. Столярчук. Київ: Фенікс, 2016. С. 47.
23. Commons R. J. *Institutional Economics*. *American Economic Review*. 1931. Vol. 21. P. 648–657.

24. Campbell J. L. Institutional Change and Globalization. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2004.
25. Crawford S., Ostrom E. A Grammar of Institutions. American Political Science Review. 1995. Vol. 89. № 3. September. Природа фірми: походження, еволюція і розвиток / за ред. О. І. Вільямсона, С. Дж. Вінтера. Пер. з англ. А. В. Куликова. К.: А.С.К., 2002.
26. Коуз Р. Фирма, рынок и право. Пер. с англ. М.: Новое издательство, 2007. С. 7–35.
27. Coase R. H. The nature of the firm. Economics. 1937. V. 4 (5).
28. Іжевський П. Г. Теоретичні засади формування бізнес-мереж на базі теорії трансакційних витрат. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 12. С. 255.
29. Балабанов І.Т., Балабанов А. И.. Зовнішньоекономічні зв'язки: Учеб. Посібник. - М.: Фінанси і статистика. 2000. С.512
30. Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Середа В.В., Занора В.О., Бієвець А.В., Економічна безпека держави. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2019. С. 54-57
31. Банковское дело: зарубежный опыт и казахстанская практика: учебное пособие / У. Айтбаева, К. Ахметова, П. Колебаева и др. Алматы, 2004. URL: <https://economics.studio/bank-delo/925-offshorno-onshornyiebankovskie-23495.html>
32. Хейфец Б. А. Офшорные юрисдикции в глобальной и национальной экономике: монография. М: ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. С.
33. Фінансові ринки Південно-Східної Азії: диверсифікаційна панорама: монографія / О. М. Галенко, Я. М. Столярчук, А. В. Шлапак. — К.: Фенікс, 2016. С. 142.
34. Редзюк Є. В. Офшоризація світової економіки: перспективи для України і світу. Вісник Асоціації докторів філософії України. 2015. № 1. URL: <http://aphd.ua/publication-34/>
35. Редзюк Є. В. Офшоризація світової економіки: перспективи для України і світу. Вісник Асоціації докторів філософії України. 2015. № 1. URL: <http://aphd.ua/publication-34/>

- 36.Баула О., Сачук А. Особливості еволюції офшорних зон в умовах глобалізації економіки. Економіст. 2012. № 1. С. 16.
- 37.Мировая экономика: глобальные тенденции за 100 лет / Под ред. Члена-корреспондента РАН И. С. Королева. М.: Юристъ, 2003. С. 41
- 38.Cobham A., Janský P. Measuring Misalignment: The Location of US Multinationals' Economic Activity versus the Location of their Profits. Development Policy Review. 2017. No. 37 (1). P. 98.
39. Cobham A., Janský P. Measuring Misalignment: The Location of US Multinationals' Economic Activity versus the Location of their Profits. Development Policy Review. 2017. No. 37 (1). P. 98.
- 40.Global Wealth Report 2022. Leading perspectives to navigate the future. P. 5. URL: <file:///C:/Users/hp/Downloads/global-wealth-report-2022-en.pdf>
- 41.Number of high net worth individuals worldwide from 2010 to 2018, by region (in millions). Statista. The Statistics Portal. URL: <https://www.statista.com/statistics/263488/millionaires-worldwide-by-region/>
- 42.Number of high net worth individuals worldwide from 2010 to 2021, by region (in millions). Statista. The Statistics Portal. URL: <https://www.statista.com/statistics/263488/millionaires-worldwide-by-region/>
- 43.Cisco Annual Internet Report (2018–2023) White Paper. Executive summary. March 9, 2020. URL: <https://www.cisco.com/c/en/us/solutions/collateral/executive-perspectives/annual-internet-report/white-paper-c11-741490.html>
- 44.Григорьева Ю. П. Деофшоризация в системе внешнеэкономических интересов Российской Федерации: дис. ... Канд. Эконом. Наук: 08.00.14 / Государственный университет управления. Москва, 2016. С.24
- 45.Riley A. Dealing with the offshore economy. The threat of offshore finance to the west and how to deal with it. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2019/04/Dealing_with_the_Offshore_Economy_pdf (дата звернення: 18.10.2021).

46. Міжнародний валютний фонд. URL:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2007/wp0787.pdf> (дата звернення: 22.10.2021)
47. Уманців Ю. М., Швед Ю. А. Офшорне підприємництво у сучасній економіці. Київ: Атіка, 2004. С. 144
48. Макаренко М. І., Іванова Л. С. СУЧАСНІ ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ І ПЕРЕВАГИ ДЛЯ БІЗНЕСУ. Випуск 32 / 2021.
49. Ерицянін А. В., Азарян Р. Г. Использование офшоров в налоговом планировании. Москва: Экономика, 2011. 211 с.
50. Луцишин З., Южаніна Н., Фролова Т., Мазур М., Перебийніс Д. Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фіскальної безпеки. Міжнародна економічна політика. 2019. № 1 (30)
51. Azola. Legal services. URL: <https://azolalegal.com/registratsiya-kompanij/> (дата звернення: 07.05.2023).
52. The Price of Offshore. Tax Justice Network. UK. Briefing Paper. 2005. Р.
53. Aminy, Muhammad Muhajir. «A Brief Overview of the Offshore Banking and Financial Crimes Within» American Journal of Humanities and Social Sciences Research (AJHSSR) 4.5 (2020): 289-293
54. ОЕСР оприлюднила список офшорних зон, Юридична компанія «Формула успіху». URL: <http://www.jur-firma.ru/oesr-obnarodovala-spisokoffshornyh-zon.html> (дата звернення: 20.05.2023)
55. Європейські банки зберігають в офшорах до 20 млрд євро щороку. Фінансовий клуб. URL: <https://finclub.net/ua/news/banky-yes-shchorichno-zberihaiut-u-ofshorakh-do-20-mlrd-ievro.html> (дата звернення: 15.05.2023).
56. Вергун В. А. Глобальний рівень регулювання практики створення і діяльності офшорних зон і територій / Вергун В. А., Ступницький О. І. /
57. Волкова Ю. А. Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу / Ю. А. Волова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 1. – С. 82-83.
58. Brama group. URL: <https://bramagroup.com.ua/uslugi/perechen-bankov>

- 59.Офіційний веб-сайт Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF):
<https://www.fatf-gafi.org/>
- 60.Офіційний веб-сайт Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР):
<https://www.oecd.org/>
- 61.Резолюція Ради Безпеки ООН № 1617 від 2005 року: можливо використовувалася інформація з доступних джерел, таких як офіційний веб-сайт ООН
(<https://www.un.org/>)
- 62.Процес деофшоризації в умовах світової глобалізації. URL:
http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/42_2020_ukr/6.pdf (дата звернення: 15.05.2023)
- 63."Communication on preventing and combating financial and corporate malpractice" - European Commission, 2004.
- 64.Lampert S., Bittermann J-N., Harms B. The CFC Regime in Germany European Tax Studies. 2013–2014. № 20. P. 20–33.
- 65.Weiss M. Recent Developments in the German Tax Treatment of Cfcs. IBFD Journal of European Taxation. September 2015. P. 439–444
- 66.Picciotto S. Tackling Tax Havens and Offshore Finance. Seminar on Money Laundering, Tax Evasion and Financial Regulation. URL: <http://www.tni.org/crimedocs/picciotto.pdf> (дата звернення: 15.05.2023).
67. Водчиц Д. Евросоюз воюет с офшорами. Как меняются правила игры для бизнеса. URL: <http://www.forbes.ru/biznes/354465-evrosoyuz-voyuet-s-ofshoram-kak-menyayutsya-pravila-igry-dlya-biznesa> (дата звернення: 15.05.2023).
- 68.Шамраева И. Закат эпохи офшоров. Как страны борются с оптимизацией налогообложения. URL: <http://www.forbes.ru/finansy-i-investicii/356297-zakat-epohi-ofshorov-kak-strany-boryutsya-s-optimizaciey> (дата звернення: 15.05.2023).
- 69.Офшорні зони: види та особливості. Газета Вікна. URL:
<http://vikna.if.ua/cikavo/68688/view> (дата звернення: 15.05.2023).

70.Схеми та перспективи виводу капіталів до офшорних зон. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <http://www.ufin.com.ua/> (дата звернення: 15.05.2023).

ДОДАТКИ

Таблиця В.1. Особливості офшорних зон за класифікаційними ознаками

Група	Характеристика та принципи ведення бізнесу
Офшори першої групи: Багами, Панама, БУІ – Британські Віргінські острови	Реєстрація офшорів у даних зонах є чудовою можливістю зберегти свої кошти від зайвої сплати податків, а також мінімізувати суми податків і зборів при операціях на валютних і фондових ринках. У вартість створення входить, як правило, мінімальний сервіс, який необхідний для підтримки секретарських бюро, які, власне, і займаються паперовими справами. Відкриваються офшори досить швидко: в середньому термін близько двох тижнів. Висока анонімність дозволяє домогтися відмінних результатів у плані таємності, але це негативно впливає на довіру партнерів. Авторитетні організації не дуже налаштовані мати справи з такими структурами.
Офшори другої групи: Сейшели, Ірландія, Гібралтар	Надає своїм власникам набагато більше можливостей щодо ведення справ з авторитетними клієнтами, так як підтверджує вищий рівень лояльності. Незалежно від того, потрібна чи ні здача звітності в конкретній країні офшорної зони (є країни з обов'язковою звітністю організацій і без неї), відомості про підприємців і фірми підлягають реєстрації. Офшорні зони другої групи користуються підвищеною довірою, тому допускають наявність достовірної інформації про керівний склад компанії (не лише номінальний сервіс у вигляді секретарського бюро, як в офшорних зонах першої групи).
Офшори третьої групи: Кіпр, США, Великобританія	По суті, ці території тільки називаються офшорами. США, наприклад, дає можливість нерезидентам країни не платити федеральні податки з діяльності, не пов'язаної з операціями всередині країни, у разі порушення ж статус «офшору» втрачається. Англія дає можливість побудови офшорного ланцюга. Популярною є така схема відкриття фірми в Великобританії: відкривається офіс в Англії, а філія, через яку ведуться операції, – на Кіпрі. Кіпр є вельми привабливим місцем для

	відкриття офшору через відсутність двостороннього оподаткування компаній.
--	---

Джерело: розроблено за даними: Cassard M. The Role of Offshore Centers in International Financial Intermediation / M. Cassard // IMF Working paper. – 2014. – № 107. – pp. 22-32.

Имя пользователя:
Міжнародної економіки Червонська Тетяна

ID проверки:
1015281635

Дата проверки:
16.05.2023 21:29:59 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
16.05.2023 21:32:21 EEST

ID пользователя:
100005722

Название файла: КЕР-Колядок

Количество страниц: 66 Количество слов: 15158 Количество символов: 120502 Размер файла: 223.14 KB ID файла: 1014854321

7.18% Совпадения

Наибольшее совпадение: 1.21% с источником из Библиотеки (ID файла: 1007329595)

4.97% Источники из Интернета

199

Страница 68

5.51% Источники из Библиотеки

461

Страница 70

0% Цитат

Исключение цитат включено

Исключение списка библиографических ссылок включено

0% Исключений

Нет исключенных источников

Модификации

Обнаружены модификации текста. Подробная информация доступна в онлайн-отчете.

Замеченные символы

1